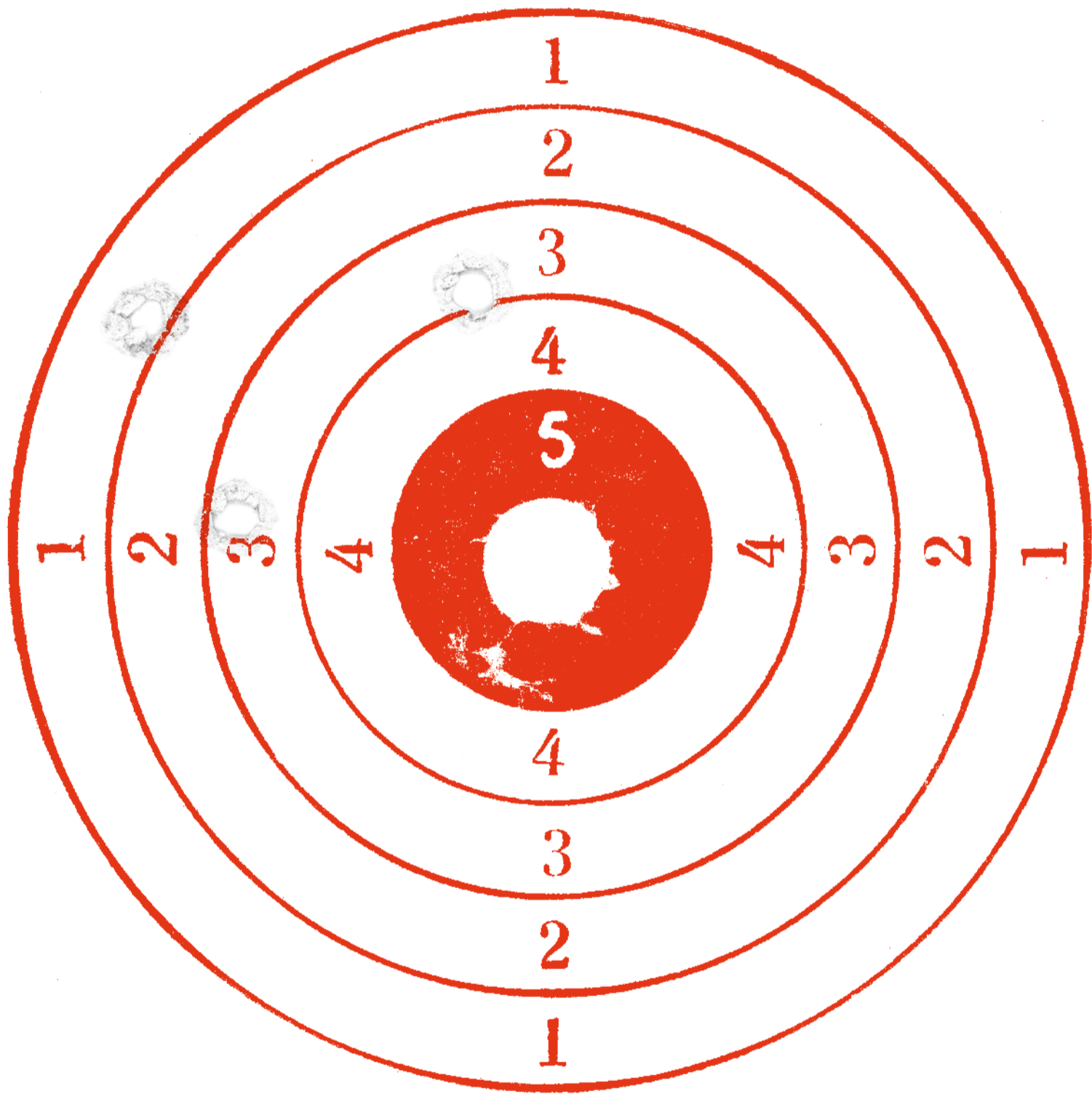

Jerooen Brouwers

Catagors

1

Demian
in- & verkoop van boeken en
literaire archieven

Hendrik Conscienceplein 16-18
B-2000 Antwerpen
tel. +32 (0)3 233 32 48

info@demian.be - www.demian.be

dinsdag tot en met zaterdag
van 11.00 tot 18.00 uur

Bank 409-8583911-37
IBAN BE35 4098 5839 1137
BIC KREDBEBB

De hier beschreven boeken en
documenten zijn, rekening houdend met
hun ouderdom, in goede staat, tenzij
anders vermeld. Bestellingen worden in
volgorde van ontvangst afgehandeld.

PRIJSLIJST OP AANVRAAG

Fotografie: Alexandra Crouwers
Grafische vormgeving: Jelle Jespers

WWW.DEMIAN.BE

Jeroen Brouwers

TROUWE MEUBELSTUKKEN

Op 8 december 1962 stond ik in Delft aan de rand van een gracht kleumend naar de overzijde te kijken. Daar reed Wilhelmina in haar witte rouwkoets voorbij op weg naar haar grafspelonk onder de vloer van de Nieuwe Kerk. Ze was 82 jaar geworden, waarvan ze er 50 koningin was geweest. Ik was op die datum 22 jaar en had het koud. Mijn eerste verhalenbundel bestond nog niet, geen benul had ik van een oeuvre dat ik zou gaan produceren, en nog minder van een datum in de toekomst waarop ik kleumend van ouderdom zou kunnen gedenken dat ik ook 50 jaar iets zou zijn. Zij koningin, ik schrijver.

Valt daar iets aan te gedenken?

Ik herdenk twee meubelstukken.

De goedkope, eenvoudige, blankhouten tafel in mijn werkkamer is er nog. Vijftig jaar geleden nieuw gekocht in een timmerbedrijfje aan de Elsensesteenweg in Brussel. In deze stad woonde ik toen, mijn schrijven is er begonnen. Het blank van het schrijfblad is intussen vergroezeld onder de schrijfworstelingen van een halve eeuw, overdekt met inktspatten, uitgebeten door jeneverplassen, getekend door schroevlekken van sigarettenpeuken. Littekens van vijftig jaar schrijfbedrijvigheid, zoals ik er zelf ook heb opgelopen. Dit meubelstuk, altijd met mij meeverhuisd en overeind gebleven, is met nog wat boekenplanken uit hetzelfde bedrijfje de getuige van heel mijn schrijversleven. Op het ooit smetteloze blad is zowat alles ontstaan wat ik heb geschreven. Ik moet er nu niet bovenop klimmen om als standbeeld mijzelf te gedenken, want dat houdt het oudje niet meer, even gammel geworden als de bejaarde schrijver.

Een ander stuk huisraad dat het decennia met mij heeft uitgehouden, ongeveer de helft zo lang als de tafel, was de koninklijke bank. Daar zat ik op als ik over de tafel geleund schreef. Als ik het moe was liet ik me zijwaarts kantelen en dan lag ik er op, mijn hoofd op de rechter arMLEuning. Een chic en aristocratisch meubel, in totale disharmonie met de proletarische tafel, maar zo voegde het zich nu eenmaal. Naar de geest ben ik zelf ook van hoge adel en vulgair tegelijk. Een bank van de voorname Haagse meubelfirma Pander. Het schildje met deze naam zat onder aan de voorkant tegen de houten dwarsbalk die het potengestel bijeen hield. Poten? Het ding met zoveel allure rustte natuurlijk op benen, zoals een raspaard. Ook tal van keren meeverhuisd. Hoe kwam ik, nooit bij Pander binnen geweest, aan deze pronksofa, kunstwerk van een meubelontwerper voor de elite?

Nu we toch aan het gedenken zijn:

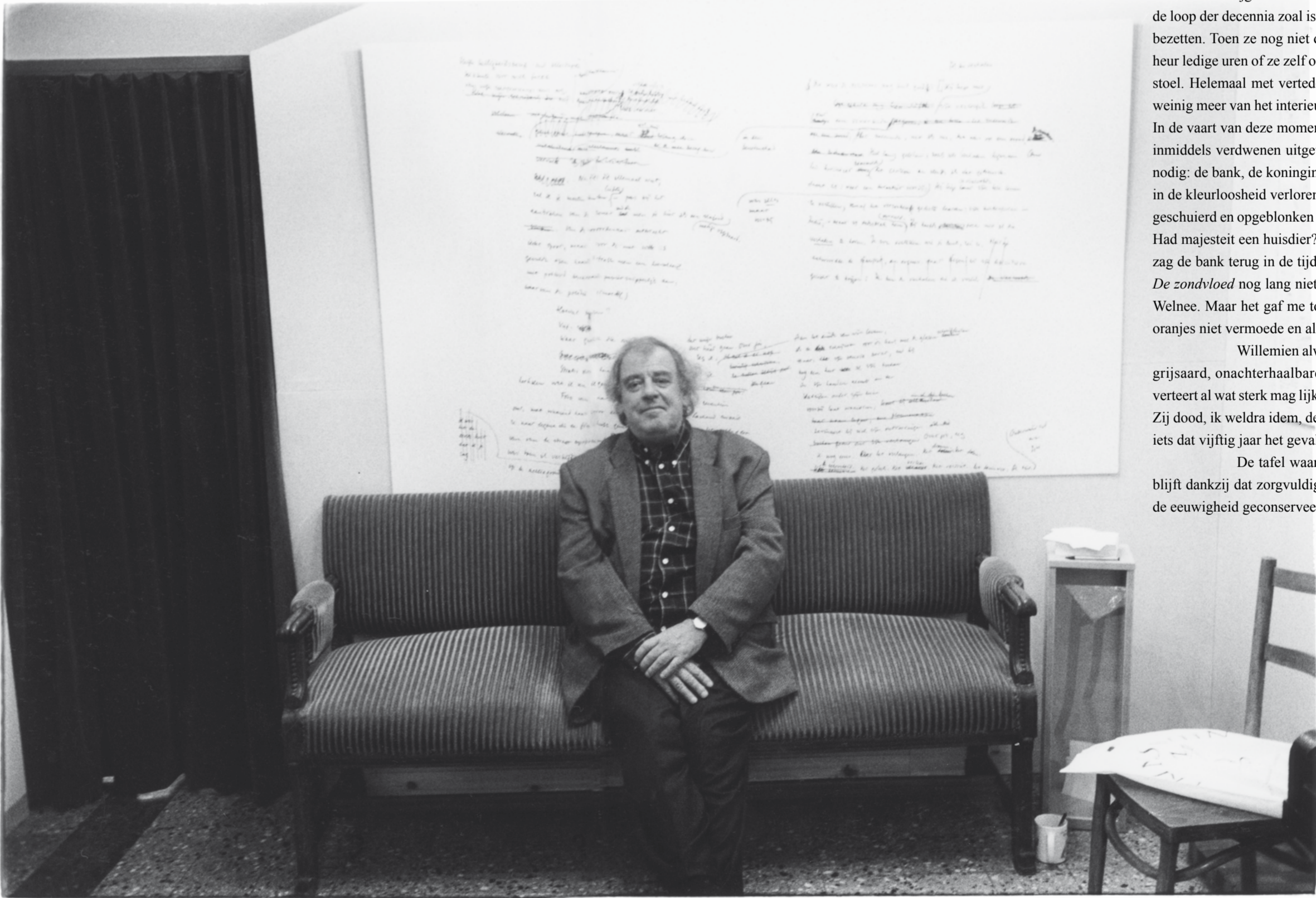
Na Wilhelmina's bijzetting was ik op zekere dag tien jaar ouder, drie boeken ver. Aan een andere gracht, nu in Amsterdam, bevond ik me in het kantoor van Jan Boerwinkel, directeur van toentijds uitgeverij Paris. Daar stond de bank. Zitting en rugleuning van groen fluweel, op de arMLEuningen kussentjes van dezelfde stof in dezelfde mostint. Er hoorden een salontafel en twee eender beklede troonachtige stoelen bij. Ooit door de uitgever gekocht op een veiling van meubels en andere antieke goederen uit de nalatenschap van Wilhelmina, koningin der Nederlanden. Het ensemble, daterend van begin 1900, had deel uitgemaakt van de inrichting van majesteits particuliere vertrekken in paleis Het Loo te Apeldoorn, waar ze was gaan wonen tot ze aan het eind in Delft terecht kwam.

Jan Boerwinkel was op deze meubelstukken uitgekeken. Ook omdat ze niet lekker zaten, want men kon er uitsluitend in starre rechtoppigheid als etalagepoppen in verwijlen, wat vooral bij langer oponthoud hinderlijk werd ervaren in nek en onderrug. Het ongerieflijke geheel moest bestemd zijn geweest voor vervelende audiëntiegasten ten paleize die welgaarne snel dienden op te sodemieten. Als ik die ouwe meuk wilde hebben, sprak Boerwinkel, neem maar mee. De tafel hield hij zelf. Zo kwam het vorstelijke zitje in Rijmenam, Vlaams Brabant, terecht, huize Krekelbos, waar ik na drie verhuizingen en een huwelijk onderkomen had gevonden. Het vocht droop er door de muren en vormde zich tot schimmels en zwammen. De bank kwam bij de werktafel. Chic bij eenvoudig en ik daartussen. Schrijvend. Het vierde boek. Het vocht drupte op de tafelopervlak en doorweekte majesteits bank. De zitting begon te verspochten en soggeluidjes te maken, de vering te kreunen van roest en vermoeidheid. Zo intensief dag in dag uit was er nooit eerder op gezeten.

Het verhuizen ging verder. Ik kwam met trouwe tafel, koninklijke bank en troonstoelen in het boerenordschap Exel in de Achterhoek terecht. Huis Louwhoek, een kleine boerderij temidden van maïsackers, min of meer

verkommerd, nauwelijks minder natbestendig. Mijn werkhoekje was in de voormalige koestal, waar de wind vrijelijk doorheen jakkerde. Om het te bereiken moest ik over de deel, waar het bij tijden kon regenen of er geen dak op de bedoening lag. Armoei à volonté, maar het waren gelukkige jaren. Daar sloeg de schrijfmotor definitief aan om constant te blijven draaien na al te lang te hebben getreuzeld. Boek vijf, zes, zeven, enzovoort. Romans, verhalen, essays, polemieken, duizenden brieven. Allemaal op de bank van de koningin aan de onverstoorbare tafel, de schrijver continu verkouden vanwege tocht en neerslag.

Boek zoveel, *De laatste deur*, werd een verkoopsucces. Met het geld dat het opleverde kon een nieuw dak worden besteld, daaronder werd een zolderverdieping getimmerd en daar kwam mijn schrijfzaal. De bank zag er toen niet meer uit, ingezakt, vaal geworden, stinkend als een oude hond, onmogelijk meer te associëren met de moeder des vaderlands die er dikwijlen heur bips op had neergelaten. Ik vroeg een meubelvakman uit het nabije Markelo of hij het wrakke ding, waaraan ik toch gehecht was geraakt, zou weten op te lappen? Alleen al deze woordkeus achtte de meesterstoffeerder zijn eer te na: hij leverde mij het zitmeubel terug als in gloednieuwe staat, de vulling en vering vervangen, overtrokken met jong frisgeurend lentegroen, het houtwerk gepolitoerd, geheel en al gerestaureerd in de oorspronkelijke staat en voornamer van aanblik dan ik het afgeleefde geval ooit had gezien. Aldus herboren kwam majesteit in het nieuwe werkvertrek met de vaste vloerbedekking en centraal verwarmd, weer bij haar oude vriend de tafel te staan, beide paleisstoelen, ook gerestaureerd, erbij. De schrijver eindelijk vorstelijk gesetteld zoals een schrijver gesetteld moet zijn. En dan nu de mouwen opgestroopt, tijd voor het echte werk, de grote roman, het opus van mijn leven. Dat werd *De zondvloed*. Achthonderd bladzijden breed. Het nam acht jaar in beslag. Al die tijd met mijn toen nog corpulente gewicht op het midden van de zitting. Daar kwam gaandeweg een kuil in als het nest van een zware vogel. De tafel bleef de tafel. Toen die na vijftentwintig jaar ernstig begon te wiebelen werd dat door een andere vakman verholpen met één vingergrote

©1999 Karelle Bertrand

spijker in zijn onderstel, zoals er mensen zijn met een kunstheup of een stalen buis in plaats van scheenbeen.

Nieuwe verhuizingen. Weer een huwelijk voorbij. Met tafel en bank en al naar de andere kant van het land in een noordhollands slootje in een woonboot. Soms stond het ruim vol water, soms sijpelde het over de vensterbanken binnenwaarts. Het koninklijke meubel bleef onverveerd maar doorstond het allemaal niet echt meer, hijgend van uitputting, kermend als een zieke wanneer ik er nog mijn zitstempel op drukte. De kunstschilder Robert Wevers ontfermde zich over de bank en twee bijhorende tronen. Hij wist het meublement op eigen kracht een spiralende ijzeren buitentrap vierhoog zijn atelier in te wurmen, ergens in een buitenwijk van Amsterdam. Ik was daar niet bij. Weer maar eens aan het verhuizen.

Terug naar het goede Vlaanderen. Het vriendelijke huis midden in een bos dat ik sedertdien, al meer dan twintig jaar, bewoon. Ik gaf mijn stulp de naam Noli me tangere. Betekent: Lazer op. Blijf uit mijn buurt. Schrijven gebeurt op een draaistoel aan de oude tafel, die het allemaal is blijven verdragen. Boek na boek, geschrift na geschrift. Hoeveel intussen? Alles met de hand, de pen op het papier. Geen schrijfcomputer op mijn tafelblad omdat dergelijk ding ebola van gemakzucht over de literatuur verspreidt. Soms denk ik terug aan de bank als aan een lieve opoe.

In 1999, 35 jaar schrijver, besloot René Franken van het toen nog jeugdige antiquariaat Demian, eertjids in de Wolstraat, Antwerpen, zijn hele winkel leeg te ruimen voor een Jeroen Brouwerstentoonstelling van een maand. Ga er maar aan staan. Daar lag het, al dat afgelegde papier uit oude dozen, opgebaard in glazen kasten en vitrines, en ik herinnerde me de wanhoop, ook wel de voldoening uit de tijd dat ik het vol schreef. Beter is, zich niets te herinneren. Quod scripsi, scriptum est. Niets meer aan te doen, ook niet door al dat gekriebel alsnog te vernietigen, want het is voor altijd gedrukt.

En tussen al die artefacten uit het schrijversleven zag ik opeens ook terug: de dierbare paleisbank, mijn schrijfbank, de zondvloedbank. Die was in het hoge atelier van de schilder blijven staan en de schilder had er zelfs een portret van gemaakt. Van vierhoog de levensgevaarlijke trap weer af en naar Antwerpen vervoerd. Mijn bank met de vogelkuil, waar het groen was vervaagd door het zitten. Het ontroerde me zowaar, alsof ik na al die jaren een uit het oog verloren dierbare ontmoette. Weet u nog, de kuipen jenever die ik wegzoop terwijl ik over uw zitting bewoog, waar eerder stoeten blauwbloedigen, hoogheden, excellenties en zulke types hadden gezeten en wie weet gelegen, zoals ik van u gebruik heb gemaakt? Soms een scheet die in het diepst van je vulling resoneerde met verzonken geluid? Harerzijds, dacht ik, herkende de bank ook mij. Als ze zou hebben gekund had ze gekwispeld. Ik nam erop plaats en het leek of ik er altijd was blijven zitten, terug in de kuil die zich als vanouds vertrouwelijk rond mijn fundament vlijde. Boven moedertje bank en mij hing, uitvergroot, een fragment manuscript van *De zondvloed*.

En toen? Daarna is het meubel voor mij onachterhaalbaar geworden. Aan het eind van de tentoonstelling werd het bij opbod verkocht. Een jong Vlaams stel betaalde er 15.000 toenmalige Belgische franken voor (€ 375) en ging met het zowel vorstelijke als literaire relict het nieuwe millennium in. Is het ding er nog? Staat het misschien nog ergens met het naamschildje Pander op de dwarsbalk van onder en met mijn kuil erin? Is het stel nog bij elkaar en zo neen wie heeft de bank gehouden?

In 2012 was Wilhelmina, 50 jaar koningin geweest, 50 jaar dood. Herdenking maar weer. In een televisie-uitzending zag ik haar in haar nadagen zwart-wit in haar salonnetje in Het Loo. Een opname uit de historie. Ze zei iets recht in de camera als tegen mij persoonlijk. Wat majesteit in haar overgedistingeerde negentiende-eeuwse tongval sprak ontging mij, want mijn aandacht werd naar de stoel gezogen waarop ze zat. Dat was een van de zetelgevallen die in mijn achtereenvolgende werkvertrekken hadden gestaan voordat ze in het atelier van de schilder waren achtergebleven. Om het decent te houden verzwijg ik maar welk kunstenaarsjanhagel en ander ongeregeld volk in de loop der decennia zoal is neergestreken in de deftige stoel die ik majesteit zag bezetten. Toen ze nog niet dood was deed de koninklijke hoogheid trouwens in heur ledige uren of ze zelf ook kunstenaers was. Daartoe gebruikte ze een andere stoel. Helemaal met vertedering vervuld werd ik toen ik achter de vorstin een weinig meer van het interieur te zien kreeg, al was het voor slechts enkele tellen. In de vaart van deze momenten herkende ik de salontafel uit het kantoor van de inmiddels verdwenen uitgeverij. En bij die tafel, meer dan een flits had ik niet nodig: de bank, de koningin d'r bank, mijn bank. In de oude film ging het groen in de kleurloosheid verloren, maar niet de statigheid, eertjids uiteraard dagelijks geschuierd en opgeblonken alsof er nooit iemand op zat of lag, zelfs de poes niet. Had majesteit een huisdier? Dan foei, af, niet al die haren op de dure Pander. Ik zag de bank terug in de tijd en in de staat waarin ze deftig werd gehouden toen *De zondvloed* nog lang niet was geschreven. Moest ik er ontroerd van slikken? Welnee. Maar het gaf me toch het besef van geschiedenis en van mijn door de oranjes niet vermoede en allicht versmade band met hun monarchietje.

Willemien alweer vijftig jaar aan de overzijde, dacht ik. Gezwinde grijsaard, onachterhaalbare tijd, wiens hete honger graag verslokt, verslindt, verteert al wat sterk mag lijken en keert en wendt en stort Staten en Koninkrijken. Zij dood, ik weldra idem, denk ik er nu achteraan, maar eerst ben ik zelf ook nog iets dat vijftig jaar het geval is gebleven.

De tafel waarop ik dit noteer houdt nog wel even stand, de bank blijft dankzij dat zorgvuldig ingeblikte filmpje in de koninkrijksarchieven voor de eeuwigheid geconserveerd.

ARCHIEF

1

(Als Henri van Maaren) Zachtjes knetteren de letteren.

Een dag uit het leven van een conservator. Urk, Uitgeverij De Doos van Pandora, onuitgegeven handschrift. 1973. 13p. in dummy van eerste druk 'Zonder trommels en trompetten'. 20:11 cm. gekartonneerd. Eerste hoofdstuk ('Een dienende geest') van een onvoltooide satirische sleutelroman over Peter Andriessie (als Areds Pretensie en Piaster Eenders) voorafgegaan door drie pagina's motto's uit diens werk. De conservator van het Museum voor Kunstzinnige Letteren maakt een rondgang langs de collectie. Hij belicht de literaire nalatenschap van een zekere Jorens Worueber (=Jeroen Brouwers), het lege houten schrijfmeubel van Areds Pretensie en memoreert de literaire gevoeligheden tussen 'den onbeduidenden en lang voor zijn dood reeds volstrekt vergeten zijnden Pretensie' en zijn tijdgenoot en vriend: de 'uitzonderlijk getalenteerde maar onderschatte en zelfs miskende en misprezen Orson J. Brasseurs (=Jeroen Brouwers), toendertijd woonachtig zijnde in het verre Broeksele (=Brussel)' In het beschreven Museum voor Kunstzinnige Letteren bevindt zich tussen de archiefkist van Worueber en het schrijfmeubel van Pretensie een zuiltje met de 'theepot van de romanière Fine Andrea Meijer (=Josefine Meijer, de vrouw van Peter Andriessie tot 1971, het jaar waarin ze hem verliet voor Jeroen Brouwers), welke een cruxiale rol speelt in haar psychologische romancyclus Libra, of Tussen meeuwgeschreeuw en krekkelzang.'

Al dat papier.

Catalogus bij de gelijknamige manuscripten tentoonstelling met een inleiding van Jeroen Brouwers. 1999 Antwerpen, Demian, oplage 500 exemplaren, 21:15 cm. Ingenaaid, met buikbandje. Gesigneerd door

Jeroen Brouwers tijdens de openingsavond van de tentoonstelling ("Antwerpen 5.VI.1999")
Bijgevoegd:
-Uitnodiging voor de opening van de tentoonstelling (inleiding: Benno Barnard).
-Promotiekaartje voor 'Al dat papier' met een foto van Herman Selleslugs.
-Tentoonstellingsaffiche op krantenpapier (36,5:51 cm), vormgeving: Ronald Gestels.
-Invulbiljetje voor het uitbrengen van een bod op 'De zondvloedbank'.

2a

Al dat papier.

Catalogus bij de gelijknamige manuscripten tentoonstelling met een inleiding van Jeroen Brouwers. 1999 Antwerpen, Demian, oplage 500 exemplaren, 21:15 cm. Ingenaaid, met buikbandje.

BRIEVEN

3

Kroniek van een karakter.

Deel 1. 1976-1981. De Achterhoek. / Deel 2. 1982-1986. De oude Faust. 1987 Schoten, Hadewijch, eerste druk, 399 / 445p. 23,5:16 cm. garenloos, gekartonneerd met omslagen. Met opdracht aan uitgever Julien Weverbergh in het eerste deel:
"Voor Julien, dierbare uitgever/ & allerbeste vriend/ van mijn leven/ Jeroen Brouwers/ Antwerpen/ 10.4.1987"
"Te Brussel, op 27 oktober 1969, schreef ik/ in Grotjes uit Brussel voor Julien o.a.:/ 'Ik zal er zijn als ik voor hem moet getuigen/ tegen degenen die hem verdacht en/ belachelijk pogen te maken en hem daardoor/ onderschatten...'/ En ook:/ '... in tegenstelling tot dezen behoort hij tot/ de properen.'/ Thans, te Antwerpen op 11 april 1987/ bevestig ik het bovenstaande/ en dit boek is het blijk van mijn trouw"

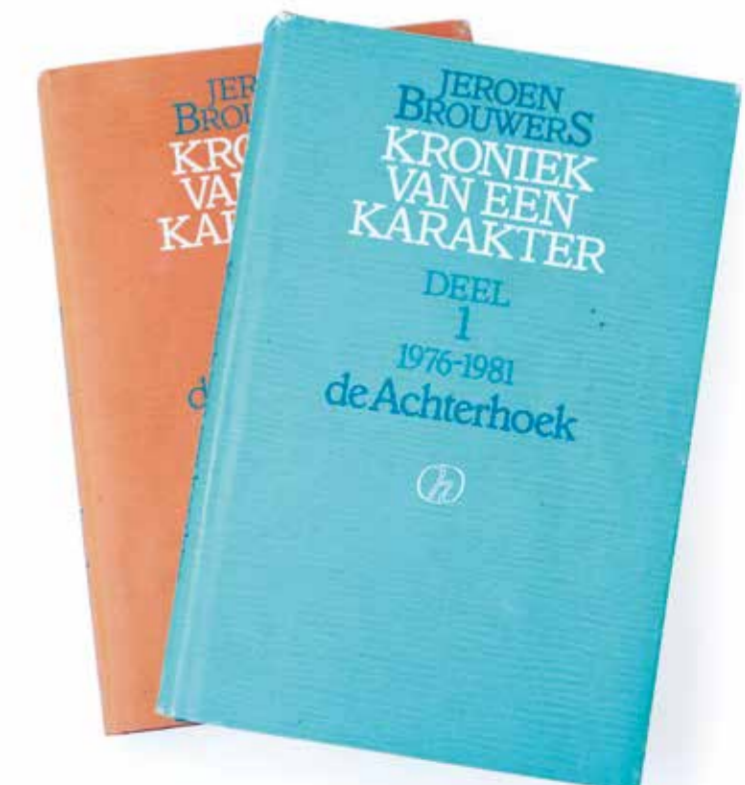
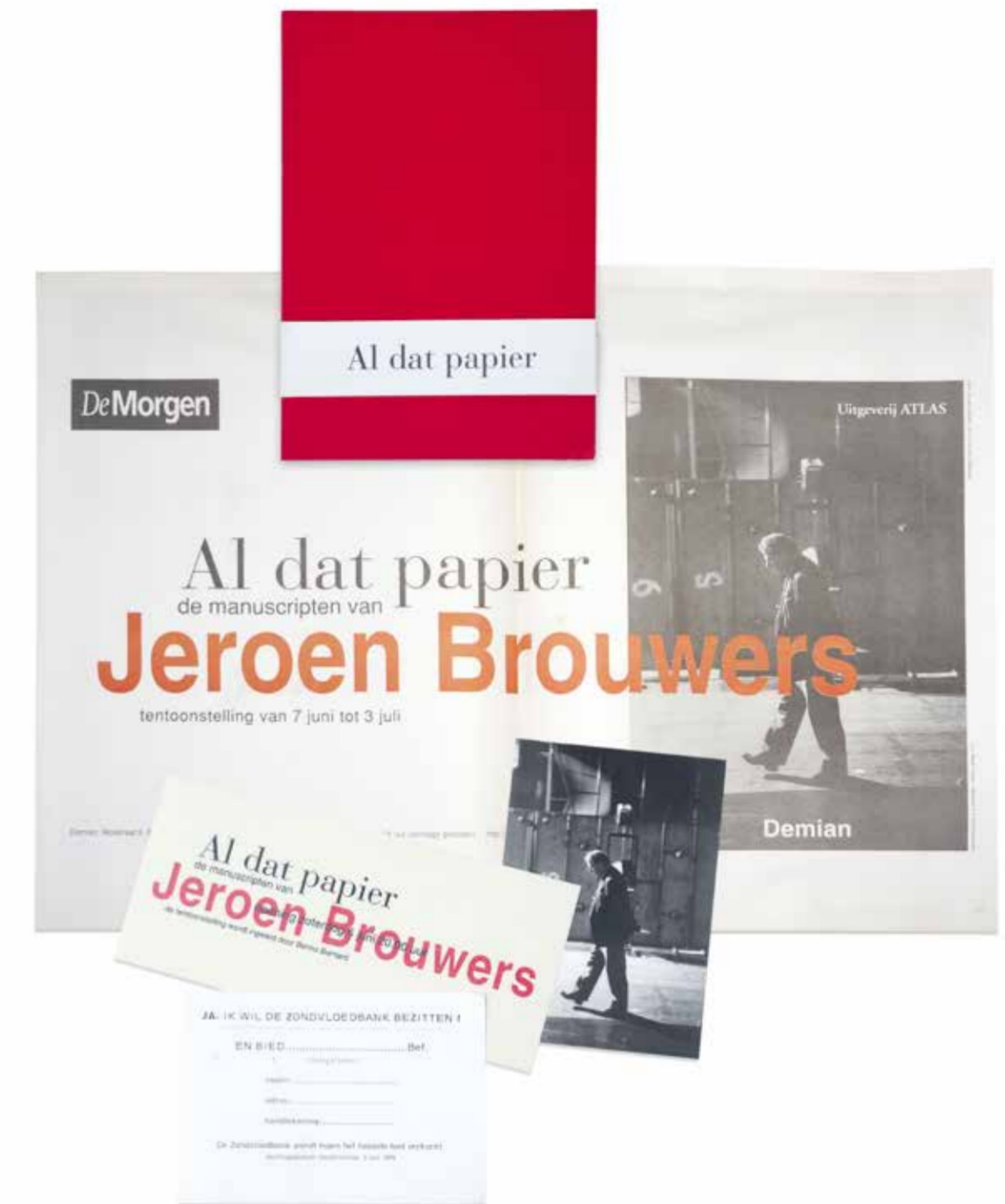
3a

Kroniek van een karakter.

Deel 1. 1976-1981. De Achterhoek. / Deel 2. 1982-1986. De oude Faust. 1987

4

5

Schoten, Hadewijch, eerste druk, 399 / 445p. 23,5:16 cm. garenloos, gekartonneerd met omslagen. Met inscripties op de titelpagina's:
 "Ik heb een hekel aan brievenbundelingen/ (blz. 7)/ Jeroen Brouwers"
 "Waar gaan mijn brieven dan over?/ (deel 1, blz. 9)/ Jeroen Brouwers"

4

(met Gerrit Komrij)
De stilte bestaat uit zoveel antwoorden.

2006 (=2007) Antwerpen / Leiden, De Luchtbuks, eerste druk, oplage 205 genummerde en gesigneerde exemplaren, waarvan 175 bestemd voor de handel, één van de Arabisch genummerde exemplaren, 60p. 18:26 cm. In linnen gebonden met leeslint. Eerste en enige publicatie van uitgeverij De Luchtbuks, een initiatief van Onno Blom, René Franken (Demian) en Dick Wessels (Het Gonst), gedrukt op de pers van Dick Wessels te Antwerpen. De tekst werd met de hand gezet uit de Spectrum en Gill, in twee kleuren gedrukt op Zerkall Bütten Werkdruck. Het facsimile drukwerk werd verzorgd door drukkerij Imschoot te Gent. Tom Hautekiet tekende het uitgeversvignet.

Met de originele uitnodiging voor de presentatie op 16 maart 2007. (Een laat ontdekte hiaat in de samengebrachte briefwisseling zorgde voor oponthoud in de productie, zodat het boek niet, zoals de titelpagina en het colofon vermelden, in 2006, maar pas in het voorjaar van 2007 in volmaakte versie kon verschijnen.)

Dit exemplaar is verrijkt met de originele eerste brief van Brouwers aan Komrij ('Exel, 25.1.80') waarin hij hem een hart onder de riem steekt ten tijde van Komrij's conflict met enkele Vijftigers. 1p. 27:20 cm. handschrift met de originele envelop.

6

5

(Met Gerrit Komrij)
Correspondentie 1980-1986.

Tweede uitgave van de briefwisseling tussen Jeroen Brouwers en Gerrit Komrij, uitgebreid met een inleidende 'Hemelbrief' van Jeroen Brouwers. 2014 Antwerpen, Demian, eerste druk, één van de 14 luxe exemplaren, waarvan er slechts 7 voor de handel zijn bestemd, genummerd en gesigneerd door Jeroen Brouwers, met als bijlage een gereproduceerde ansichtkaart van Gerrit Komrij aan Jeroen Brouwers, 72p. 20:12,5 cm. Linnen.

5a

(Met Gerrit Komrij)
Correspondentie 1980-1986.

2014 Antwerpen, Demian, eerste druk, oplage 900 exemplaren, 72p. 20:12,5 cm. Ingenaaid.

BRUSSEL

6

De toteltuin.

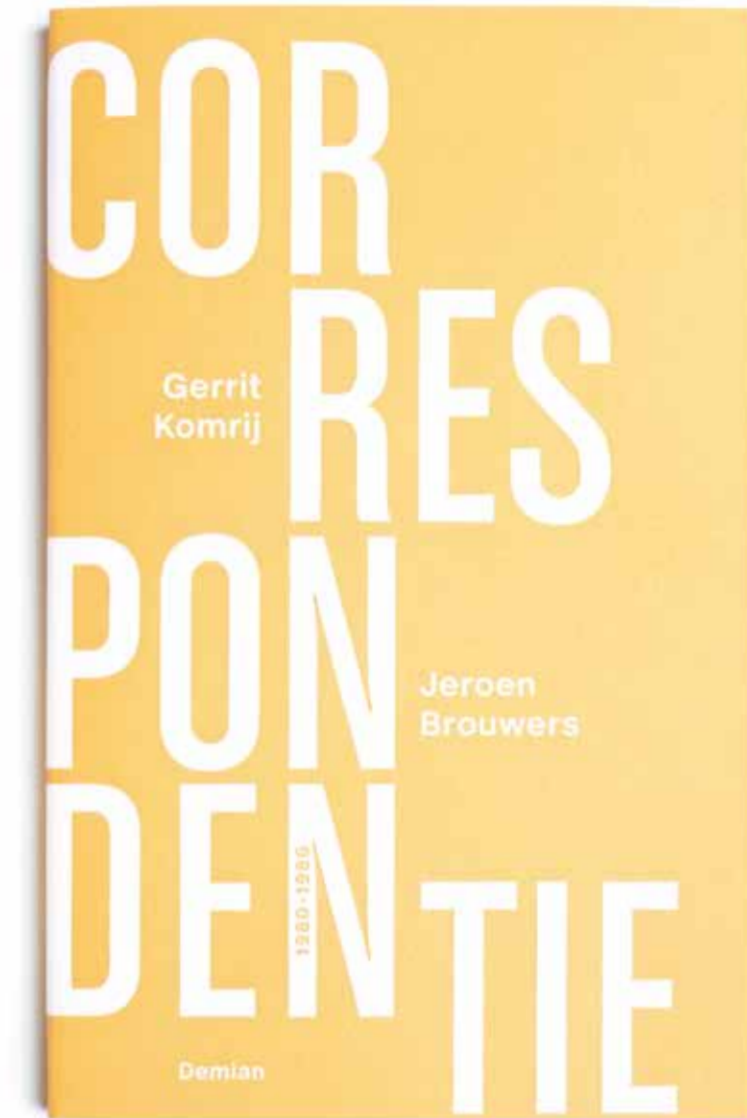
Gevallen van de sfinx. 1968 Brussel / Den Haag, Manteau, eerste druk, 154p. 20:12,5 cm. garenloos. Omslagontwerp: Stefan Mesker. Met opdracht aan Ward Ruyslinck en diens vrouw:
 "Voor Ward & Alice,/ dit boekje vol waan & verwarring./ oprecht vriendschappelijk/ Jeroen/ Brussel/ 1 oktober 1968"

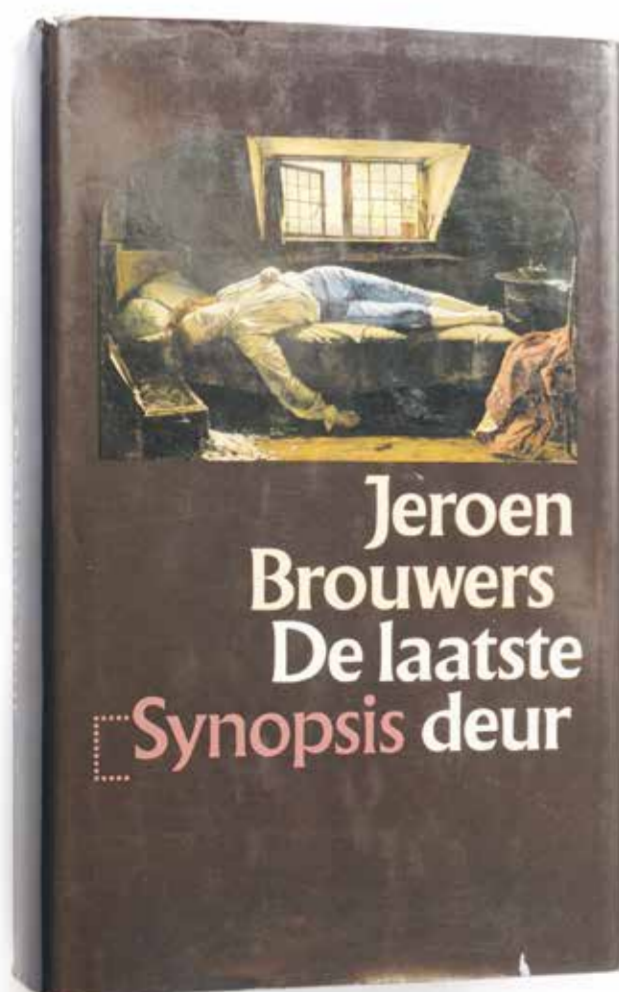
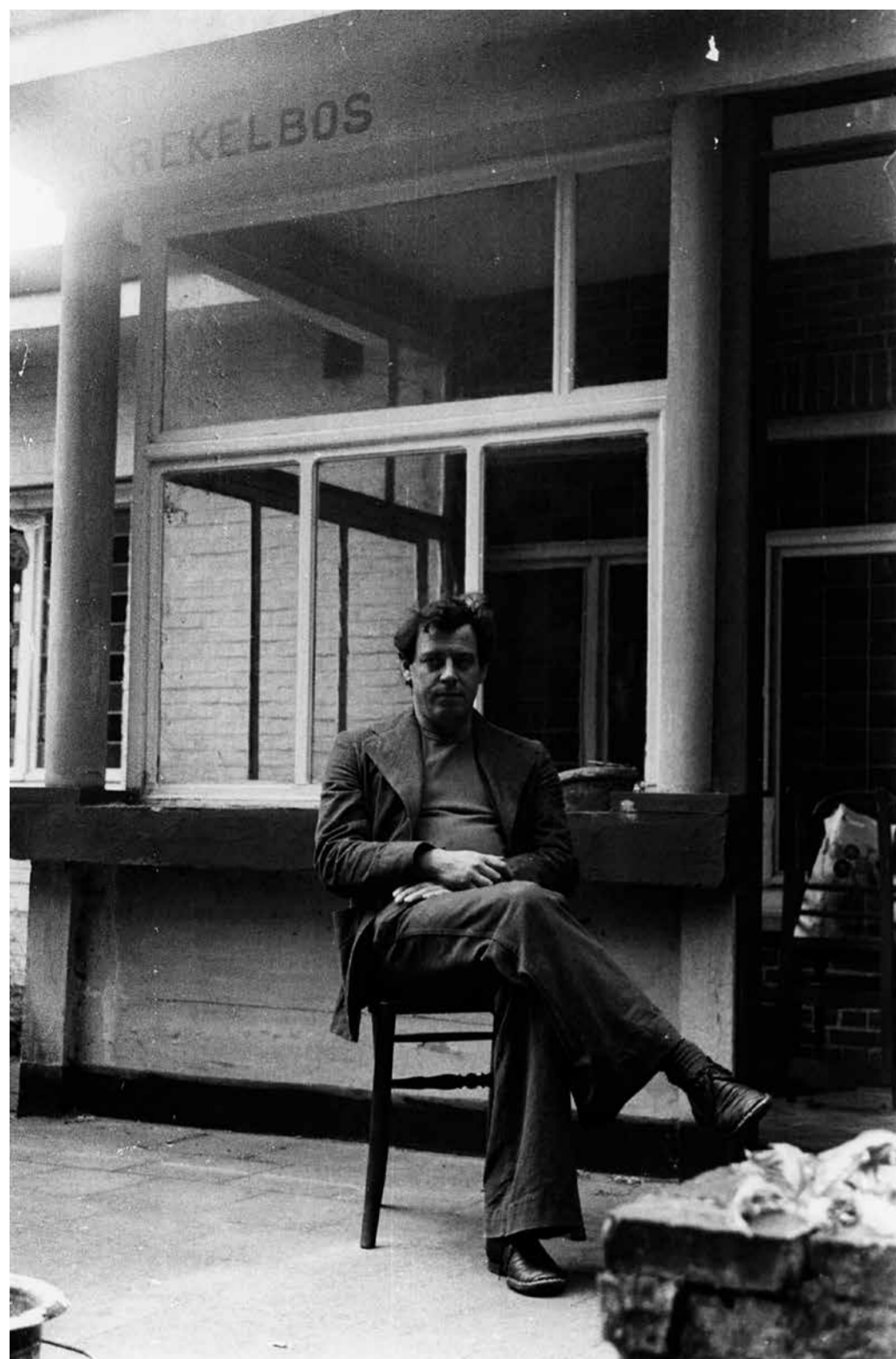
7

Groetjes uit Brussel.

Ansichtkaarten over liefde, literatuur en dood. 1969 Brussel / Den Haag, Manteau, 5de meridiaan, eerste druk, 120p. 20:12,5 cm. garenloos. Typografie: Karel Martens. Met opdracht aan Ward Ruyslinck en diens vrouw:
 "voor Ward & Alice/ ware vrienden in het vijandige/ Vlaanderen, die steeds hebben/ willen begrijpen wat ik te zeggen/ had. Met dank & al mijn/ sympathie/ Jeroen/ Brussel 27/10/69"

7

8

**(Gwennie Debergh)
Brouwers in Brussel.**

2000 Antwerpen / Brussel, Demian / VUB Press, eerste druk, nummer 69 van de 250 door Jeroen Brouwers genummerde en gesigeneerde exemplaren. 191p. 24,5:15,5 cm. Gebonden in papieren band. Het colofon van dit exemplaar is bovendien gesigeneerd door Gwennie Debergh en voorzien van opdracht van Jeroen Brouwers op de dag van de presentatie: "Brussel, 30.IV.2000/ voor Hans Voets/ bij onze kennismaking" Bevat een uitgebreid interview met Jeroen Brouwers over de periode tussen 1964 en 1976, een essay van Bart Vervaeck over de betekenis van Brussel in het vroege werk van Brouwers, een bloemlezing uit Brouwers' journalistieke werk uit deze periode ('Voor de soep') en een gedetailleerde primaire en secundaire bibliografie van Brouwers' Brusselse jaren. Geïllustreerd met foto's en documenten uit het archief van Jeroen Brouwers. Verscheen ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van Jeroen Brouwers.

8a

**(Gwennie Debergh)
Brouwers in Brussel.**

2000 Antwerpen / Brussel, Demian / VUB Press, eerste druk. 191p. 24,5:15,5 cm. Gebonden in papieren band. Bijgevoegd: Portret van Jeroen Brouwers, zittend voor huize Kregelbos (1974). Originele zwart-wit foto van Julien Weverbergh (Latere afdruk) 25:20 cm.

DOOD

9

De laatste deur.

Essays over zelfmoord in de Nederlandstalige letteren. 1983 Amsterdam, De Arbeiderspers, Synopsis, eerste druk, 533p. 20,5:13 cm. linnen met omslag. Met opdracht aan Julien Weverbergh: "Voor Julien/ dit geschiedenisboek over dode/ dierbaren in ons beider leven/ Jeroen/ Amsterdam, 17.XII.1983"

8

10

Steeds dezelfde zon.

Toespraak gehouden op 4 mei 1994 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, voorafgaand aan de Dodenherdenking. 1994 Amsterdam / Antwerpen, De Arbeiderspers, eerste druk, 13p. 18:11 cm. geniet. Gesigeneerd en gedateerd: "Jeroen Brouwers/ Zutendaal, 11.XI.2001"

INDIË

11

Ex libris van de ouders van Jeroen Brouwers,

ontworpen door de oudste zoon Leo. 9:7 cm. Geplakt op papier van iets groter formaat.

12

Het verzonkene.

1979 Amsterdam, De Arbeiderspers, eerste druk, één van de 350 genummerde en gesigeneerde exemplaren, door de uitgever verspreid als nieuwjaarsgeschenk, met een bijgevoegd gesigeneerd portret van de auteur door Sigfried Woldhek, 145p. 19:12 cm. Ingenaaid met flappen.

13

Bezonken rood.

1981 Amsterdam, De Arbeiderspers, eerste druk, oplage 1500 exemplaren, 132p. 20,5:13,5 cm. Linnen met omslag. Rug van het omslag verkleurd. Gesigeneerd en gedateerd tijdens de boekpresentatie in Boekhandel Van Someren & Ten Bosch te Zutphen op 14 september 1981.

13a

Bezonken rood.

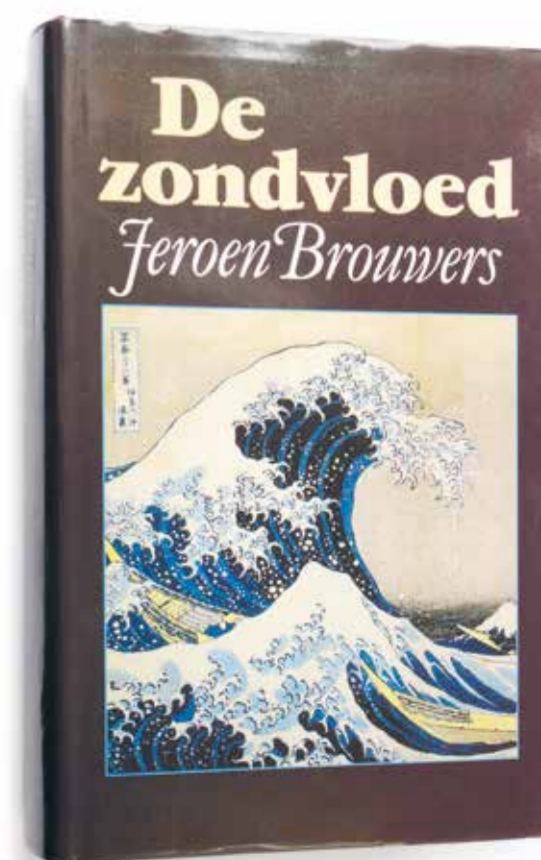
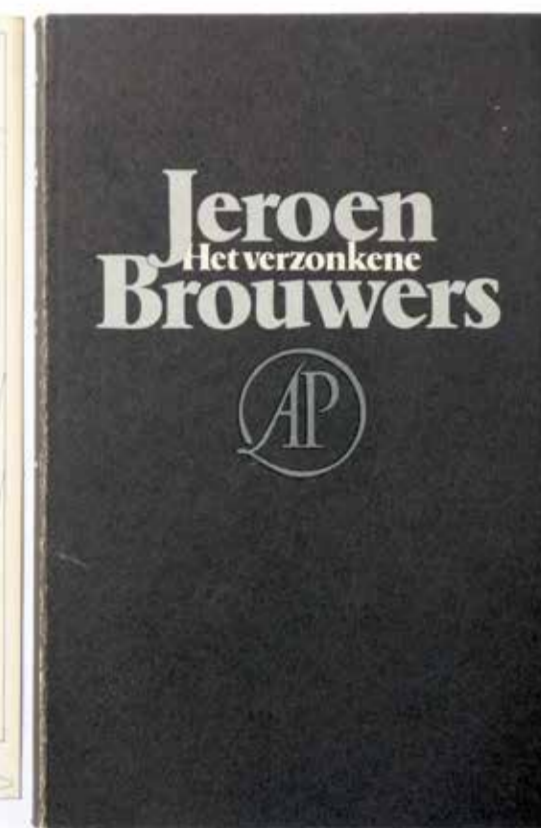
Japane vertaling. Tokyo 2001, Editions de la rose des vents – Suisseisha, 196p. 19,5:13,5 cm. gekartonneerd met omslag en buikbandje.

14

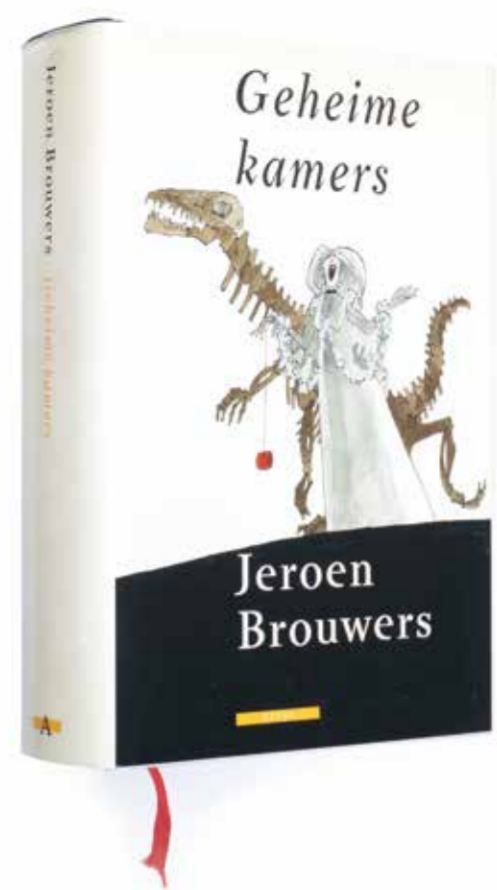
De zondvloed.

1988 Amsterdam, De Arbeiderspers, eerste druk, 762p. 22:14,5 cm. Linnen met omslag. Gesigeneerd en gedateerd op de dag van de boekpresentatie, 5 november 1988 in boekhandel De Leur en Van Pel te Zutphen.

9

LIEFDE

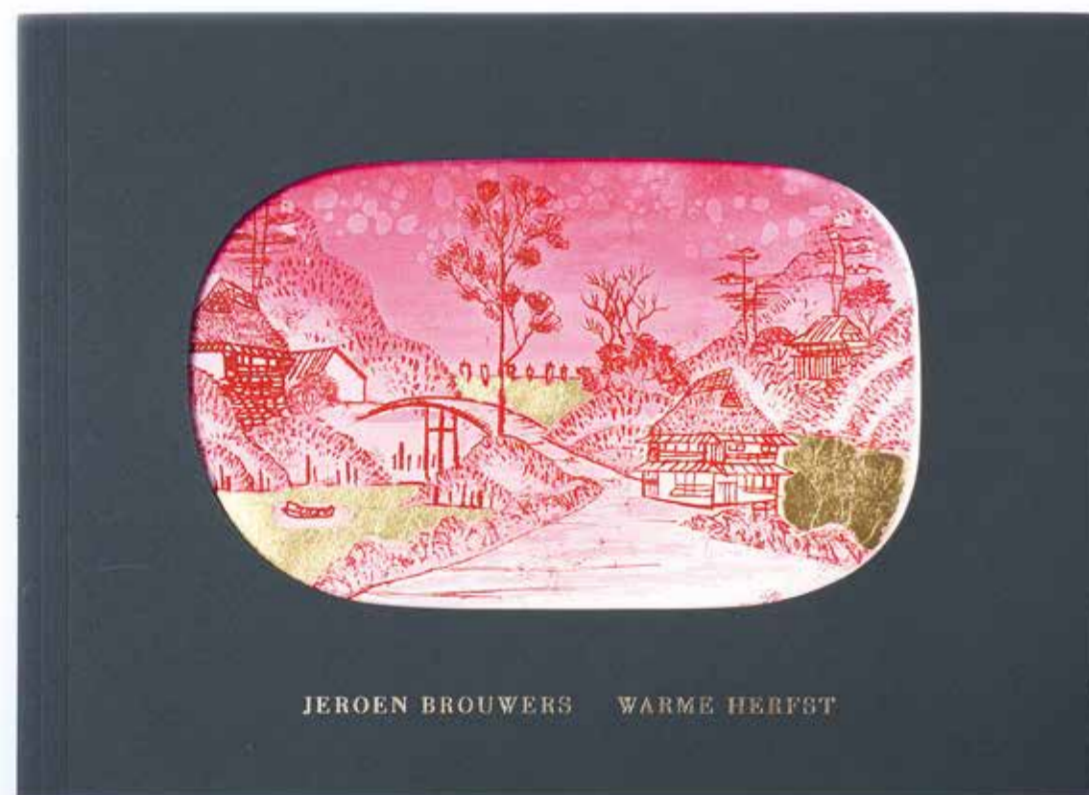
15 **Zonsopgangen boven zee.**
1977 Amsterdam, De Arbeiderspers, Grote ABC nr. 294, eerste druk, 258p. 20:12,5 cm. Ingenaaid. Met het noodzakelijke mica-omslag met opdruk 'Jeroen Brouwers', ter herstel van de ontbrekende auteursnaam op de rug van het boek.

16 **Geheime kamers.**
2000 Amsterdam / Antwerpen, Uitgeverij Atlas, eerste druk, 488p. 21,5:15 cm. Linnen met omslag en rood leeslint. Pagina 193 en 194 gescheurd en met plakband hersteld. Gesigneerd en gedateerd op de dag van de boekpresentatie, 12 oktober 2000 in boekhandel De Tribune te Maastricht. Bijgevoegd: de originele uitnodiging voor de boekpresentatie.

17 **Warme Herfst.**
Met een ets van Tom Liekens. 2005 Antwerpen, Demian, eerste druk, oplage 200 genummerde en gesigneerde exemplaren, één van de 185 exemplaren bestemd voor de handel. Met een in het omslag verwerkte originele ets van Tom Liekens, gedrukt door Ann Rijkers. 20,5:27,5 cm. Ingenaaid.

18 **Bittere bloemen.**
Roman. 2011 Amsterdam / Antwerpen, Uitgeverij Atlas, eerste druk, 285p. 21,5:15 cm. Linnen met omslag. Met gestempelde signatuur van de auteur en toevoeging in onbekend handschrift: "Mechelen, 1 april 2011" (de dag van de boekpresentatie in boekhandel De Zondvloed).

18a **Bittere bloemen.**
Roman. 2011 Amsterdam / Antwerpen, Uitgeverij Atlas, eerste druk, 285p. 21,5:15 cm. Linnen met omslag. Met onvaste handtekening van de auteur.

10

MUZIEK

19 **Edith Piaf: Lyrische straatmus.**
1961 Tiel / Den Haag, Lannoo, Humanitas-boekje nummer 31, nummer 11 in de serie 'Idolen en Symbolen', het (niet-literaire) debuut in boekvorm, eerste druk, 127p. 17:11 cm. Gesigneerd.

20 **Zomervlucht.**
Roman. 1990 Amsterdam, De Arbeiderspers, eerste druk, 312p. 20,5:13,5 cm. Linnen met omslag. Omslag: Frits Müller. Bijgevoegd: uitnodiging voor de boekpresentatie bij boekhandel Walry in Gent (12 oktober 1990). Met opdracht aan Julien Weverbergh: "Voor Julien./ op het laatste/ kruispunt van/ zijn leven./ Ongeacht Alles aan/ misverstanden tussen ons/ (acht ik mijn: *doorstreept*)/ ben ik gelukkig dat je/ in mijn leven bent/ geweest. Met oprecht/ respect./ Jeroen/ Gent, 12.X.1990"

21 **Een nieuw Requiem.**
Met tien illustraties van Roger Raveel. 2009 Antwerpen, Wever & Bergh, eerste druk, 59p. 29,5:21 cm. Ingenaaid met flappen. Bijgevoegd: cd met het Requiem van Mozart in een bewerking van Christian Köhler uitgevoerd door I Solisti del Vento.

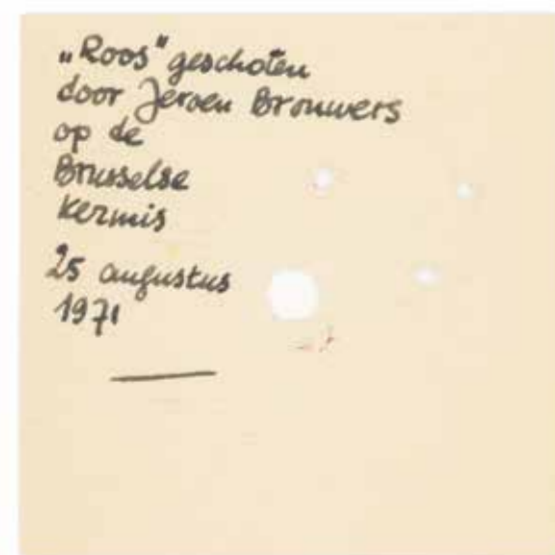
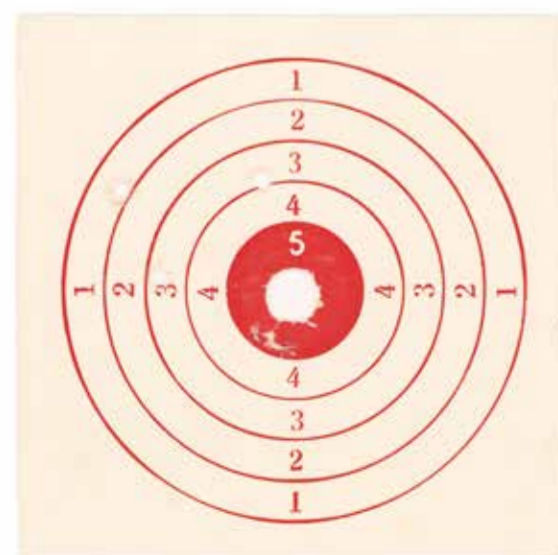
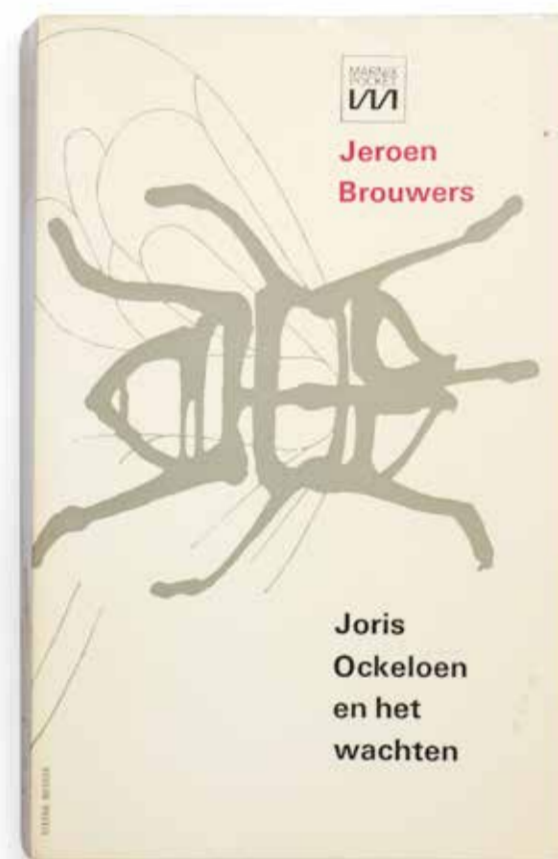
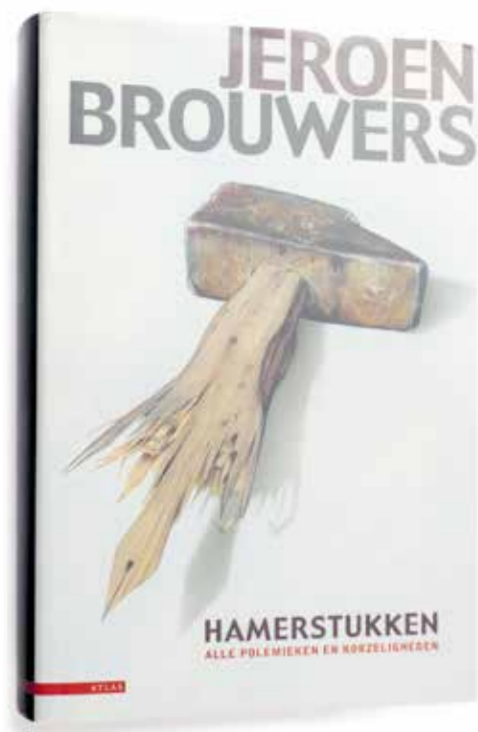
POLEMIEK

22 **Kladboek.**
Polemieken, opstellen, herinneringen. 1979 Amsterdam, De Arbeiderspers, Synopsis, eerste druk, 210p. 20:12 cm. Ingenaaid. Gesigneerd.

23 **Feuilletons.**
Periodiek verschijnende uitgave van werk van Jeroen Brouwers. EXTRA EDIETZIE. Herfst 1996, Zutendaal, Uitgeverij Noli me tangere, onder protectoraat van Uitgeverij

11

Atlas – Amsterdam/ Antwerpen, eerste druk, 162p. 21:14 cm. Ingenaaid.

24

Restletsels. Feuilletons 9.

2012 Zutendaal, Uitgeverij Noli me tangere, onder protectoraat van Uitgeverij Atlas Contact – Amsterdam/ Antwerpen, eerste druk, 296p. 21:13,5 cm. Garenloos. Met opdracht in onvast handschrift: “Hans Voets./ alle hartelijks, als steeds/ Jeroen Brouwers/ Zutendaal, 11.XI.12”

25

Hamerstukken.

Alle polemieken en korzeligheden. 2010 Amsterdam / Antwerpen, Uitgeverij Atlas, eerste druk, 765p. 23,5:16 cm. Linnen met omslag. Gesigneerd.

PRIJS

26

Joris Ockeloen en het wachten.

Een lotgeval. 1967 Brussel / Den Haag, Manteau, romandebuut, eerste druk, 167p. 20:12,5 cm. garenloos. Holgelezen rug en enigszins verkleurd. Bekroond met de Vijverbergprijs. Met opdracht: “Voor Ton ter Steeg/ met alle sympathie/ Jeroen Brouwers/ 6.3.69”

26a

Joris Ockeloen en het wachten.

Een lotgeval. 1967 Brussel / Den Haag, Manteau, romandebuut, eerste druk, 167p. 20:12,5 cm. garenloos. Met inscriptie op de titelpagina: “Alles is voorlopig definitief - / Jeroen Brouwers/ 1999”

27

Schietschijf.

10:10 cm. Met vier kogelgaten en een handgeschreven vermelding van Jeroen Brouwers op de achterzijde: ““Roos” geschoten/ door Jeroen Brouwers/ op de/ Brusselse/ kermis/ 25 augustus/ 1971”

28

Sisyphus' bakens.

Vloekschrift. Feuilletons 8. 2009 Zutendaal, Uitgeverij Noli me tangere, onder protectoraat van Uitgeverij Atlas – Amsterdam/ Antwerpen, eerste druk, 173p. 20:12,5 cm. Garenloos. Met opdracht: “Hans Voets./ alle sympathie/ Jeroen Brouwers/ Mechelen, 27.iii.2009”

SCHRIJVEN

29

Het mes op de keel.

Het originele typoscript en overgebleven handschrift van de verhalen Orpheus (in vier versies!), Dode Vrucht (in twee versies) en Geestelijke dochter, in typoscript en deels in handschrift (zwarte inkt) op papier van verschillend formaat (hoofdzakelijk A4).

In originele ringmap met opschrift ‘Mes’. Door vorige bezitter geordend en van tabbladen voorzien.

Orpheus 22p. Handschrift (11p.) en typoscript met correcties. Pagina's en overgebleven fragmenten daarvan, met spelden en paperclips aan elkaar gehecht.

Orpheus 16p. typoscript met correcties en uitvoerige aanvullingen in handschrift. Uitgeknipte tekstfragmenten met plakband tot nieuwe pagina's gemonteerd. Enkele stukken handschrift met stroken papier overplakt.

Orpheus 26p. typoscript met correcties en aanvullingen in handschrift.

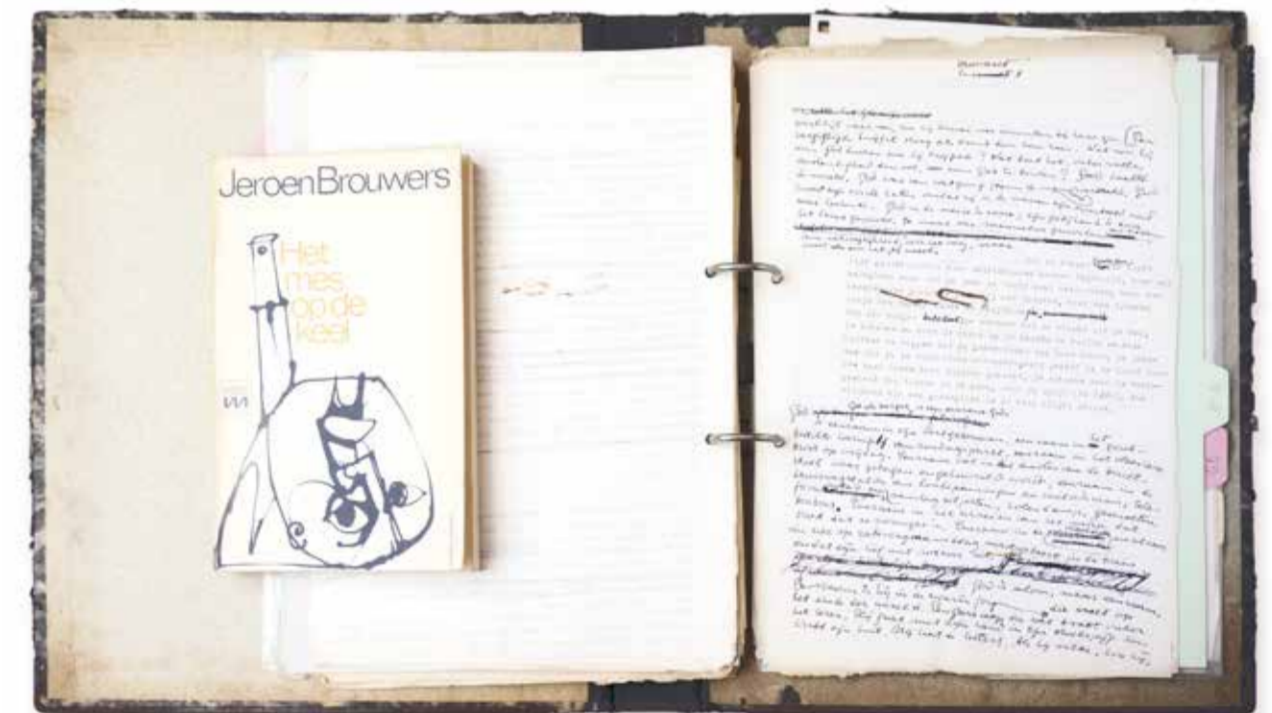
Orpheus 26 p. typoscript met enkele correcties.

Dode vrucht 18p. typoscript met correcties in handschrift en één met nietjes gemonteerd tekstfragment. (Papier in de linkerbovenhoek aangevreten door een knaagdier, zonder tekstverlies.)

Dode vrucht 19p. typoscript. Rijkelijk overschreven, met nietjes en plakband gemonteerde tekstfragmenten.

Geestelijke dochter 13p. Handschrift (5p.) en typoscript met correcties. Bijgevoegd: Thijmen Hoolwerf 1p. typoscript met enkele correcties.

Met uitzondering van het verhaal Thijmen Hoolwerf werden de vier verhalen uit Het mes op de keel nooit meer herdrukt. Over zijn eerste verhaal schrijft Jeroen Brouwers in De Zondvloed, voorafgaand aan het hoofdstuk Orpheus, het volgende: “Nu komt er een verhaal, dat allerlei titels zou kunnen dragen, onder welke eventueel ook De dag dat Soekarno stierf. Toen de schrijver aan het begin van zijn loopbaan zijn allereerste verhaal schreef, getiteld Orpheus, en hij het onder zijn handen zag mislukken, stond hem eigenlijk voor ogen het hier nu volgende verhaal te zullen schrijven. Maar toen leefde Soekarno nog en hijzelf, de

al te jeugdige auteur, had nog lang niet ervaren wat hij moest ervaren om het verhaal, waarvan hij de portee thans beschouwt als het thema van zijn leven en zijn gehele literaire oeuvre, zo te kunnen schrijven als hij het nu alsnog heeft gedaan.”

12

13

Het mes op de keel.

1964 Brussel / Den Haag,
Manteau, literair debuut
in boekvorm, eerste druk,
127p. 20:12,5 cm. garenloos.
Met oude waterlekken.
Omslagontwerp: Stefan Mesker.
Met opdracht:
"Meer dan een kwarteeuw
later/ gesigneerd voor Hans
Voets./ Zeer vriendelijk/
Jeroen Brouwers/ Zutendaal,
11.XI.2001"

Het mes op de keel.

1964 Brussel / Den Haag,
Manteau, literair debuut
in boekvorm, eerste druk,
127p. 20:12,5 cm. garenloos.
Omslagontwerp: Stefan Mesker.

**Weddenschap bij vijf
jaar schrijverschap.**

Door Julien Weverbergh
opgestelde verklaring van
Jeroen Brouwers gevolgd
door een twee pagina lange
handgeschreven ludieke
toelichting van Jeroen
Brouwers.
In het handschrift van
Weverbergh:
"Vandaag, maandag 22
september 1969/ verklaar
ik, Jeroen Brouwers, werk-/
zaam in het schrijversbedrijf,
dat/ ik nooit geen literaire
romans of/ literair proza kan
zal schrijven/ een bewering
door J. Weverbergh./ vandaag
alhier en op dit uur/ aanwezig,
aangevochten wordt (sic.),
zodat ik Jeroen Brouwers met/
vernoemde Weverbergh een
wedding-/ schap (sic.) aanga
met als inzet 1 boek/ en als
onderwerp mijn verklaring/
betreffend het niet meer secre-/
teren van proza."

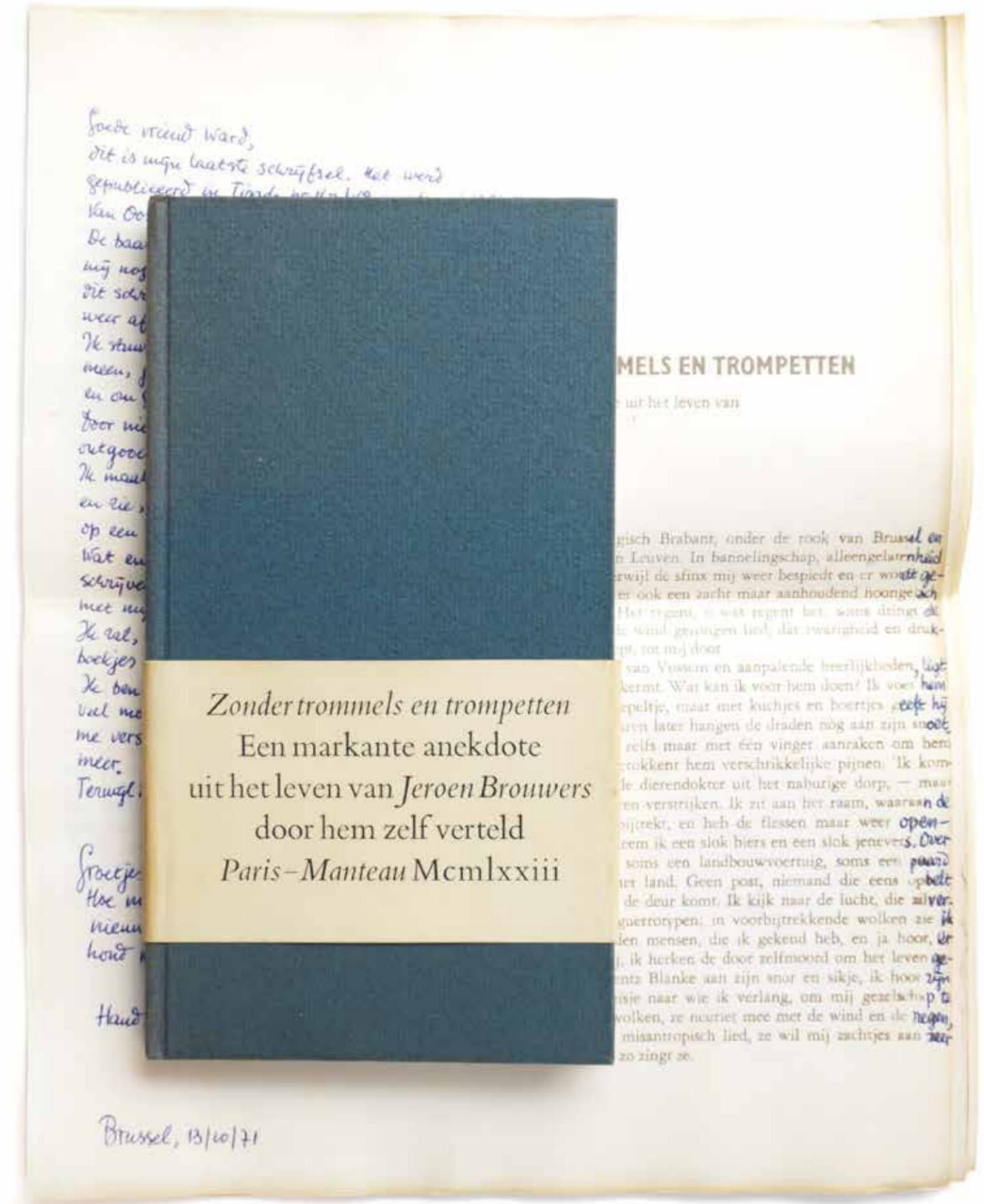
Uit de toelichting:
"Let wel: onder proza versta ik
niet de door mij in ieder geval
nog te secreteren/ verhandeling
over het timmeren van een
konijnshok met open bodem,
zodat dit konijnshok/ gewoon op
het gazon kan worden neergezet
en de konijnen dus in plaats
van bodem gras/ onder de
lichaampjes hebben"
"Voorts schrijf ik nog een aantal
verhalen die de aller-/ treurigste
uit de Nederlandse letteren
zullen heten en in gebundelde
vorm zullen/ worden
genoemd Zonder trommels en
trompetten; op de kaft daarvan
had ik gaarne, en/ ik zal daar bij
mijn uitgever op aandringen,

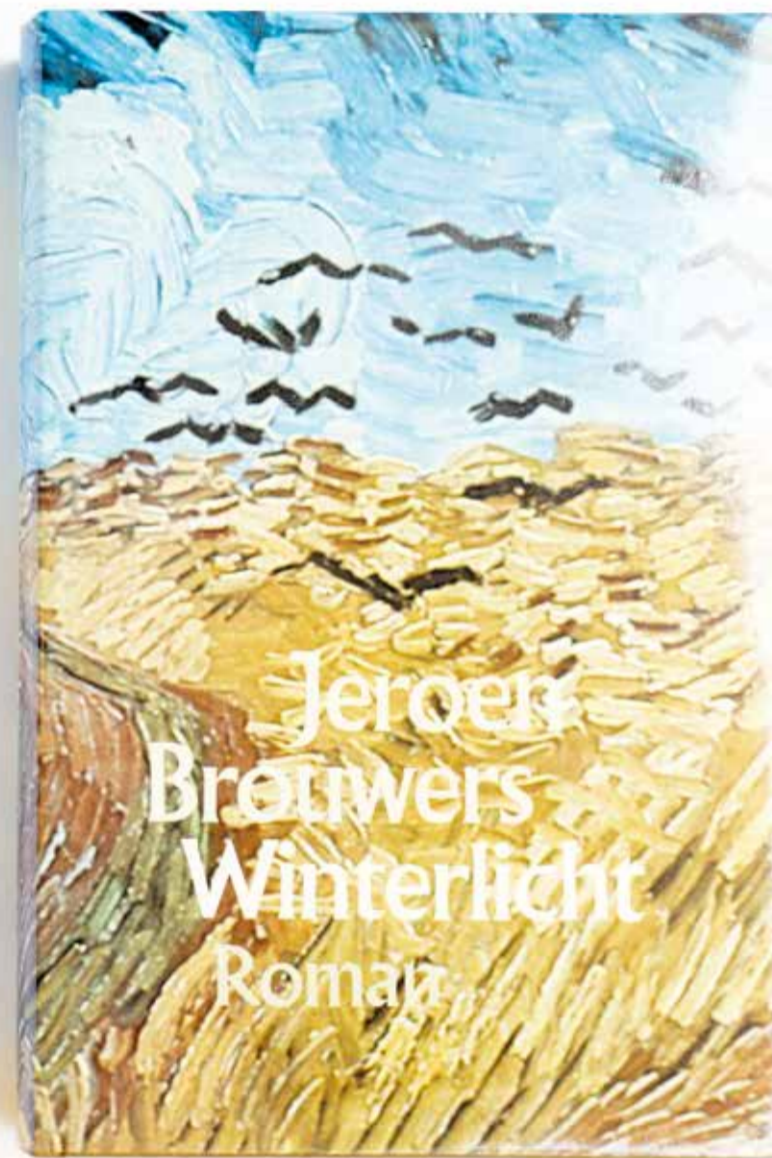
een ontklede jonge vrouw die
geen trommel/ en ook geen
trompet bespeelt, noch enig
ander muziekinstrument, en
zij is gezeten op/ een paard dat
genoemde instrumenten, noch
enig ander muziekinstrument,
al evenmin/ bespeelt. En
ook schrijf ik nog een
familieroman, alsook een boek
over zeerovers, en aan het
eind van mijn leven schrijf ik
mijn mémoires. Tevens schrijf
ik nog enige/ letterkundige
monografieën, resp. gewijd aan
de letterkundigen Wim Hazeu,
Johan van/ Nieuwenhuizen en
J.W. Millecam, alias Wouter
van Elshout, en dit zullen drie/
bestsellertjes zijn. Intussentijd
brieven en gedachten,
uitbarstingen van woede en/
verdriet."

"En tenslotte vergeten/ we
niet dat ondergetekende aan
de vooravond van de stichting
van zijn schrijfsbedrijf staat:/
een literair bordeel waar
ondergetekende zich zonder
scrupules en zwarigheden zal/
overgeven aan prostitutie van
zichzelf en zijn pen.
Dit alles moge dan inderdaad
en op overtuigende wijze
illustreeren dat Jeroen Brouwers/
'nooit geen literaire (zaken
meer) kan zal schrijven' daar
'nooit geen' immers gelijk
staat aan 'altijd een'; wel
zou hij wensen van het virus
der letteren verlost/ te zijn
enzovoort, maar dat weten we
al en het is de verzuchting van
iedere recidivist./ Binnen de
veste van Brussel te België/ de
22ste september 1969, 15.25
uur./ Ik teken en ben eigenlijk
helemaal niet vrijlik:/ Jeroen
Brouwers"

**Zonder trommels en
trompetten.**

Een markante anekdote uit het
leven van Jeroen Brouwers
door hem zelf verteld. 1973
Amsterdam / Brussel, Paris-
Manteau, eerste druk, 80p.
19,5:10,5 cm. gebonden, met
buikbandje. Met een het hele
boek omvattende opdracht aan
Ward Ruyslinck, diens vrouw
en kind:
Titelpagina: "aan/ Ward,
Alice & Chris -/ te Pulle op
15 april 1973/ (kalligrafisch
ornamentje)/ dit symboliseert
de/ mooie gevoelens die/ ik
voor jullie koester"
Pagina 5: "en 'mijn opdracht'
aan/ jullie - datgene wat ik/

jullie in het bijzonder te/
zeggen heb – begint op/ blz.
7, bovenaan./ Met heel veel
vriendschap.”
Gesigneerd met “Jeroen” op de
laatste pagina.
Bijgevoegd:
Fotokopie van de
voorpublicatie van ‘Zonder
trommels en trompetten’ in
Tirade nummer 167/168 (mei/
juni 1971). Met in de ruime
witmarge van het eerste blad
een handgeschreven brief
aan Ruyslinck, verder enkele
correcties en op zeven bladen
in handschrift herstelde
tekstfragmenten weggevallen
bij het kopieëren. 15p. 28:22
cm.

“De baard aan mijn kin,
waarmede jij/ mij nog hebt
gezien, en waarvan in/ dit
schrijfsel sprake is, is er
middels/ weer af.”
“Door niets in mijn leven ben
ik zo/ ontgoocheld dan door
de literatuur./ Ik maak toch
goed en eerlijk werk en zie, de
mensen lezen het niet”
“Ik zal, denk ik, ophouden met/
boekjes publiceren./ Ik ben erg
moe. Daar is tegenwoordig veel
motregen in mijn hoofd.”

32a **Zonder trommels en trompetten.**

Een markante anekdote uit het
leven van Jeroen Brouwers
door hem zelf verteld. 1973
Amsterdam / Brussel, Paris-
Manteau, eerste druk, 80p.
19,5:10,5 cm. gebonden, met
buikbandje. Gesigneerd.

33 **Winterlicht.**

Een vergeetboek.
1984 Amsterdam, De
Arbeiderspers, eerste druk,
214p. 20,5:13 cm. Linnen met
omslag. Gesigneerd op de
titelpagina.

34 **‘Naakt in verblindend licht’
(Over Daniël Robberechts).**

Derde Louis-Paul Boonlezing.
1993 Tilburg, University Press,
32p. 19:12 cm. cahiersteek, met
flappen.
Met opdracht aan Julien
Weverbergh:
“Voor Julien./ dit betoog over
een/ eenzame onbegrepen./
‘alles autobiografisch’/
Hartelijks./ Jeroen/ Antwerpen/
24.ix.1993”
Met drie correcties in

16

handschrift. Bij het in een zwart
blokje gedrukte motto op p.3:
“Allicht dacht de
huislijk kunstenaar/ die dit
houtsnede blokje/ vervaardigde
dat hij de/ schrijver wel
even/ stilzwijgend mocht/
corrigeren. ‘Kom, ik maak/ er
maar NAZAAT van.’/ Er moet
EENZAAT/ staan.”
Bij de lege haakjes achter ‘een
brave tweedehandsauteur’ op
p.17:
“‘Als Vandeloo of Ruyslinck.’
Ik liet deze namen/ in mijn
lezing maar weg om het sreen
te houden.”

35 **Rust roest. Hulde-
en handdruk voor
Jeroen Brouwers.**

1994 Zutphen, De Lange
Afstand, oplage 40 exemplaren.
Gelegenheidsuitgave naar
aanleiding van het dertigjarig
schrijverschap van Jeroen
Brouwers, met bijdragen van:
Benno Barnard, Walter van den
Broeck, Tom van Deel, Cherry
Duyns, Hans Roest, Peter Yvon
de Vries en Julien Weverbergh.
26,5:16 cm. ingenaaid.

TONEEL

36 **Zonder
onderschriften.**

Een dramatische dialoog.
Met vier originele etsen
(afzonderlijk genummerd
en gesigneerd) van Roger
Wittevrongel. 1980
Antwerpen, Ziggurat, eerste
druk, oplage 60 genummerde
en gesigneerde exemplaren,
exemplaar II van de tien
Romeins genummerde
exemplaren bestemd voor
de medewerkers, uit het
vroegere bezit van Freddy de
Vree, mede-uitgever van de
bibliotheek Ziggurat edities.
Gedrukt op Rives 270 gram.
Een boek op beeldbuis-
formaat: 46:32 cm. Losse
katernen in een met zilverfolie
overkleefd kartonnen omslag.

36a **Zonder
onderschriften.**

Een dramatische dialoog.
Met vier originele etsen
(afzonderlijk genummerd
en gesigneerd) van Roger
Wittevrongel. 1980 Antwerpen,

17

36b

Zonder onderschriften.

Een dramatische dialoog. 1983 Amsterdam, De Arbeiderspers, tweede druk, 66p. 20:12,5 cm. garenloos. Gesigneerd.

37

De vervulling gevolgd door De kleine dood.

1994 Landgraaf, Uitgeverij Herik, eerste druk, oplage 300 exemplaren, 27p. 20,5:13 cm. Ingenaaid met flappen. Gesigneerd: "Jeroen Brouwers/ Maastricht, 24.IX.1994"

38

BDE (bijna-doodervaring).

2011 Antwerpen, Demian, eerste druk, 40p. 20:12,5 cm. Ingenaaid. Geschreven in opdracht van muziektheater Walpurgis.

geven bij slordigheidjes, inconsequenties e.d., nadat ik/ - zonder pen - je boekje al een keer (overigens zelfs al/ twee keer) toch wel met spanning had gelezen." "kwispelen/ geschiedt/ altijd met de/ staart./ gekwispelstaard/ gekwispeld" (over 'staartgekwispel') "lelijk ritme/ omdat veel/ niet op zijn/ plaats staat" "Je gebruikt te vaak/ 'gingen' en 'begonnen'/ waar deze werkwoorden/ door veel sprekender/ begrippen vervangen/ kunnen worden." "geen Nederlands; overigens wel een leuke/ uitdrukking. Ik/ zou hem laten/ staan." (over 'van haar noch pluim') "een zeer mooie monoloog/ waarin het woord 'leegzuipt'/ misstaat." "de eer, de/ soldateneer./ Dat doe je vaak:/ een woord verduide-/ lijken met een/ ander woord./ Waarom?" "zoek eens/ op wat/ 'trappelen'/ betekent" "woord/ ken ik/ niet. Heeft/ het iets/ met een/ punaise/ te/ maken?" (over 'onderduims') "Lelijke zin!" "Vlerken kunnen alleen/ gekortwiekt worden waar/ vlerken zitten. Als ik dus zeg/ dat mijn vlerken worden/ gekortwiekt daar waar ik/ dit niet voorzien had./ dan zeg ik iets buitengewoon/ merkwaardigs."

"Liever/ niet. Het is zo/ studentikoos" (over 'een boom opzetten') "Franse/ uitdrukkingen/ in dit boek/ hinderen mij./ Omdat er in/ de tijd van G/ wellicht nog/ geen Frans/ werd gesproken?" "NOOIT zegde maar zei" "heb ik dan zo slecht gelezen/ dat ik hiervan in het hele/ boek nog niets mocht/ bespeuren?" (over 'een homoseksuele verhouding') "zoenen is een beetje/ plat. Kussen is/ verhevener vind ik." "pas op!/ witte vogels ziet men/ niet op open zee./ steeds als er ergens/ land in de buurt is." "een golf van verontwaardiging/ is toch beter dan een verontwaardigde golf" Bij het 'kreuken' van een personage: "Bij het lezen hiervan moest ik lachen./ Ken jij de overeenkomst tussen een/ hoed, een krant en Megal Metim?/ Een hoed kan je deuken./ een krant kun je kreuken./ en Megal Metim.../ tsja!" Bijgevoegd: (Weverbergh) Gilgamesj herschrijven. 1968 Brussel / Den Haag, Manteau, Marnix Pocket 58, 122p. 18:10,5 cm. garenloos. Gesigneerd auteurs exemplaar met inscriptie: "eigen exemplaar./ Brussel, 30 september '68"

UITGEVERIJ

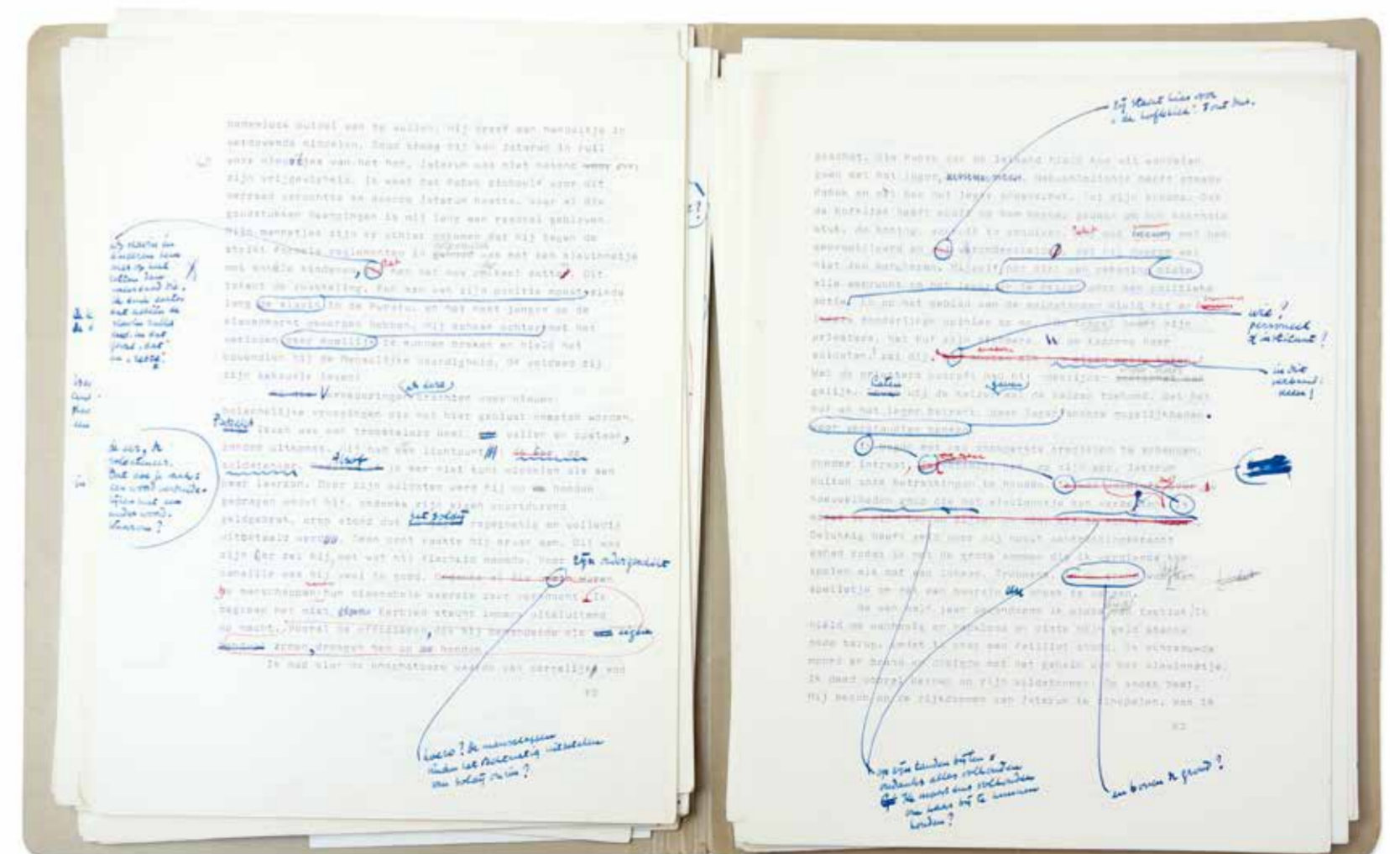
39

Gilgamesj herschrijven.

Gecorrigeerd typescript van Weverbergh's roman 'Gilgamesj herschrijven'. Proefdruk van de eerste uitgave (1967 Aalst, Uitgeverij Ten Berg), volledig gecorrigeerd en rijkelijk voorzien van opmerkingen (in blauwe inkt) door Jeroen Brouwers, eveneens met correcties en aanpassingen (in rode en paarse inkt, en potlood) van Weverbergh. 136p. losbladig in map met opschrift van Weverbergh: "Gilgamesj door Jeroen Brouwers gecorrigeerd." Deze herschreven 'Gilgamesj' verscheen in september 1968 bij uitgeverij Manteau als Marnix Pocket nummer 58. "Ik heb slechts vrijblijvende op- en aanmerkingen willen/

18

19

40

(Als Henri van Maaren) Angèle Manteau als kip.

Originele collage (15:9 cm.) door Jeroen Brouwers: Portretje Angèle Manteau als kip zeggende; 'Eieren leggen is moeilijk'. Met onderschrift 'Angèle op uitgeverscursus' en ondertekend met "Groetjes van Henri van Maaren"

41

Receptie bij Manteau 1973

Portret van Jeroen Brouwers, zittend in het open raam bij uitgeverij Manteau, een sigaret rokend, met een glas jenever en een typemachine binnen handbereik. Originele zwart-wit foto van Herman Selleslags. 19:29,5 cm.

42

Roemeense wijnen.

Radicale afwijzing van een voorstel van Karel Jonckheere om een boek over Roemeense wijnen uit te geven. 25 september 1974, gericht aan Weverbergh. 2p. op uit een boek gescheurde bladen. In rode inkt. Gesigneerd. "Dit belooft opnieuw een vervelend, oubollig./ oninteressant, kletsrig Jonckheereboekje te/ worden, dat wel niet zal verkocht worden/ en dat het kwaliteitpeil der uitgeverij/ nog een paar graden meer zal doen zakken." "Jonckheere en wijn./ dat doet mij denken aan een nonnenklooster/ met tapvergunning. Hij weet er geen zak van./ hij drinkt niet, hij veracht de drinker met de/ gezonde verachting van de banale nette-burgerman./ hij heeft geen smaak en hij heeft ook geen stijl." "Aangezien Jonckheere en jou en mij al geruime/ tijd de strot uithangt, vind ik dit een gereede/ aanleiding om de 'banden' tussen Manteau en hem wat losser te maken."

43

Papier.

Opgenomen in de gelijknamige catalogus verschenen bij een tentoonstelling van werk van Karel Martens (p.12-17). 1985 Nijmegen, Museum Commanderie van St. Jan, 60p. 21:16 cm. Ingehaaid met flappen. Rugje licht verkleurd. Vertikaal gesigneerd door Jeroen Brouwers.

44

Opzegbrief aan De Arbeiderspers.

Doorslag van een getypte brief aan uitgever Theo Sontrop, 'Exel, 24.vi.1987', 1p. op voorbedrukt copy-papier van uitgeverij De Arbeiderspers, 29,5:18,5 cm. (bijgeknipt). "Beste Theo/ ik kan mijn irritaties jegens de Arbeiderspers, opgestapeld/ in jaren, niet meer verstouwen, - het zijn er te veel geworden." "Er heeft, sedert 1981, het jaar waarin ik aan De zondvloed/ begon, jouwerzijds nog nooit één belangstellende vraag ge-/ klonken als 'waar gaat die roman eigenlijk over?' Niettemin/ zal je mij wel even een door een Spaanse schilder neergezet/ regenlandschapje met parapluus en in de modder vastgelopen/ woonwagen verkopen. Zo wou je op Winterlicht een oud-Hollands/ schaatserstafereeltje van Aart van der Neer of zoiemand/ plakken, kan jou het schelen toch? 'Winter', dat is Hollands, dus koek en zopie. 'Zondvloed' is water, dus Spaans en parapluus." "De Arbeiderspers in mijn leven: er gaan halve jaren voorbij/ zonder dat ik iets van mijn uitgever hoor; brieven blijven./ naar willekeur, onbeantwoord; de uitgever is 'nooit' dan/ zelden aanwezig als ik hem telefoneer; ik mag van geluk/ spreken dat de telefoniste weet wie ik ben" "De A.P. lijdt aan verregaande/ achteloosheid, haast, gemakzucht, slordigheid, ongeïnteres-/ seerdheid en onhartelijkheid. Mij inspireert noch stimuleert/ dit alles" "Ik heb geen zin meer in de Arbeiderspers, dat bovendien een/ fonds heeft gekweekt van hete juffrouwen, balletdansers./ journalisten, mislukte acteurs, hondsdolle hoogleraren./ schertstalenten en zo nog meer, waarin ik mij niet langer/ thuisvoel." "Per ommegaande maak ik je fl. 15.000 over: zijnde het door de/ A.P. aan mij toegekende voorschot voor De zondvloed. Door/ deze annuleer ik ons contract terzake deze roman. Ik neem aan/ dat je er geen enkel bezwaar tegen hebt dat ik je thans verlaat. Je/ had toch ook geen enkel bezwaar tegen het feit dat ik mijn/ Kroniek van een karakter elders wegzette?" (Uiteindelijk werden de

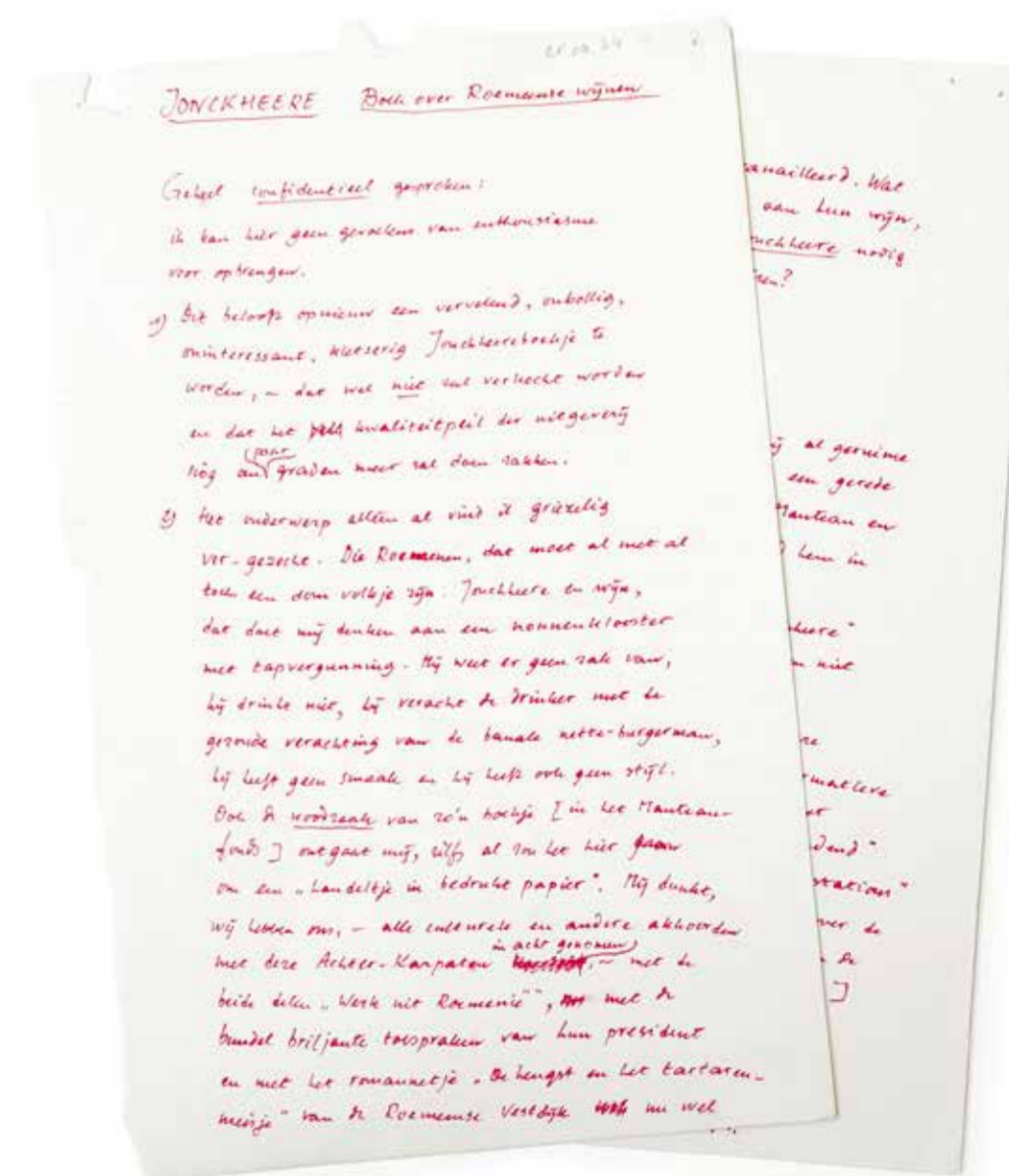
20

21

45

Het tuurtouw.

Ter herinnering aan Geert van Oorschot. 1989 Amsterdam, G.A. van Oorschot, eerste druk, 67p. 20:12,5 cm. ingenaaid.

scherven blijkbaar gelijmd en verscheen De zondvloed in 1988 toch nog bij De Arbeiderspers. Pas jaren later zou Brouwers De Arbeiderspers daadwerkelijk de rug toekeren en zijn oeuvre onderbrengen bij Uitgeverij Atlas. De omstandigheden van de definitieve breuk met De Arbeiderspers zijn te lezen in feulletons Extra Edietzie, 1996)

UTOPIA

46

Utopia.

Tweetalige editie in het Nederlands en het Servo-Kroatisch, vertaling Olivera Petrovic 2000 Belgrado, Uitgeverij Ex Liberis, eerste druk, oplage 21 genummerde exemplaren, 14p. 19:28 cm. garenloos. Bevat een originele genummerde en gesigneerde mezzotint van Ljubica Radovic.

Halewyck, eerste druk, 108p. 20:13,5 cm. garenloos. Met opdrachten van Brouwers en Deleu:
"Voor John Bel/ bij de presentatie/ van dit boekje/ Alle goeds/ Jeroen Brouwers/ Antwerpen, 17.iv.1997"
"Jozef Deleu/ met dank!"

VLAANDEREN

47

Mijn Vlaamse jaren.

Verhalen, herinneringen, pamfletten, dagboekfragmenten, brieven. 1978 Amsterdam, De Arbeiderspers, Privé-domein nr. 47, eerste druk, 324p. 19,5:11,5 cm. ingenaaid.

48

Alleen voor Vlamingen.

1982 Zutphen, Ad ten Bosch, eerste druk, luxe-editie van zestig genummerde en gesigneerde exemplaren op 100 grs. H.V.O. vergé, één van de vijftientig Arabisch genummerde exemplaren in de Belgische driekleur gebonden, half linnen met linnen hoekjes. 52p. 20:13 cm. Omslag van de handels-editie bijgevoegd.

49

Sire, er zijn geen Belgen.

1988 Amsterdam, Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, eerste druk, 58p. 19,5:11 cm. Ingenaaid. Met ornamentale inscriptie (in een lus rond de titel en auteursnaam) op de titelpagina: "en toch tel ik er enige onder mijn beste vrienden en -dinnen. Jeroen Brouwers 1999."

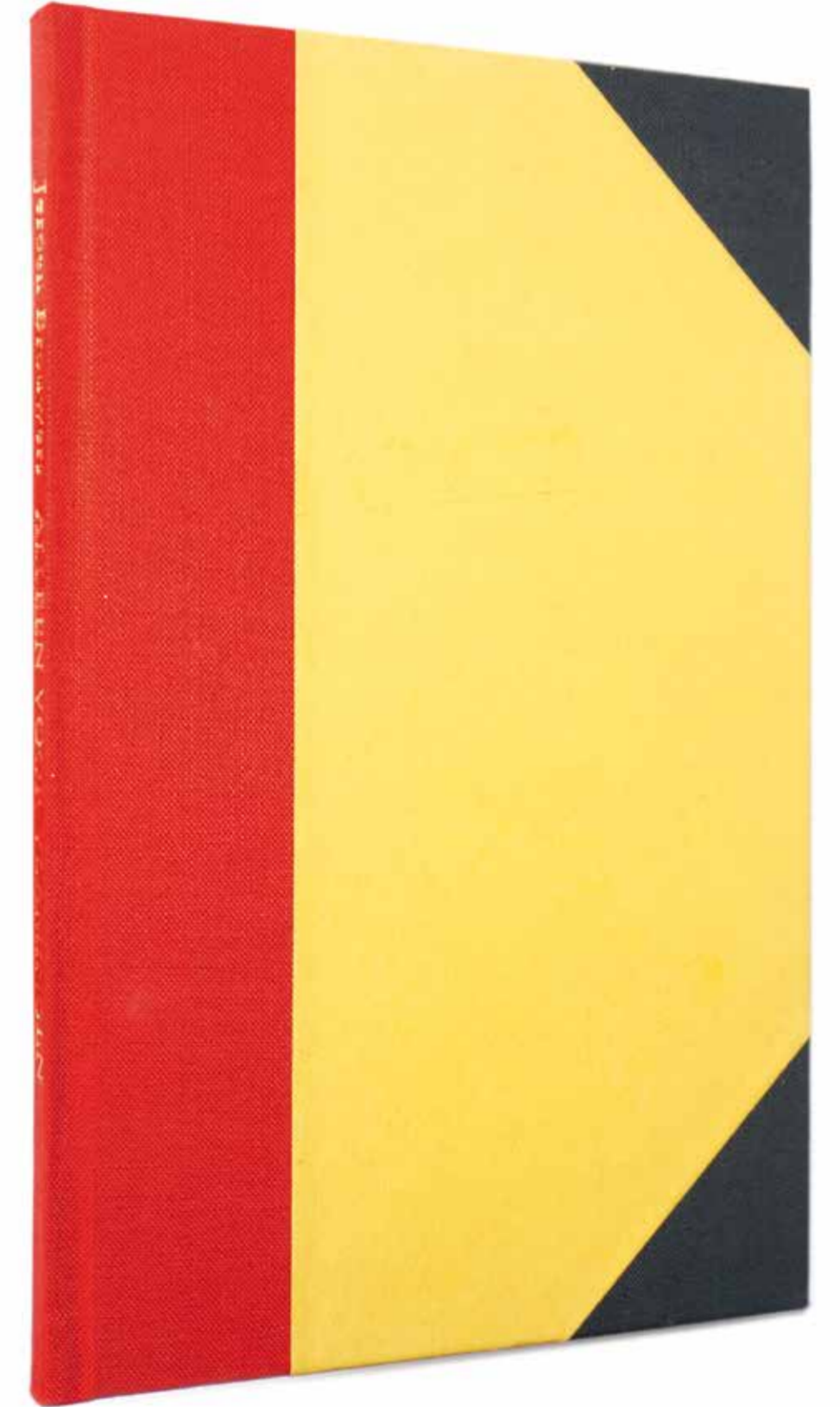
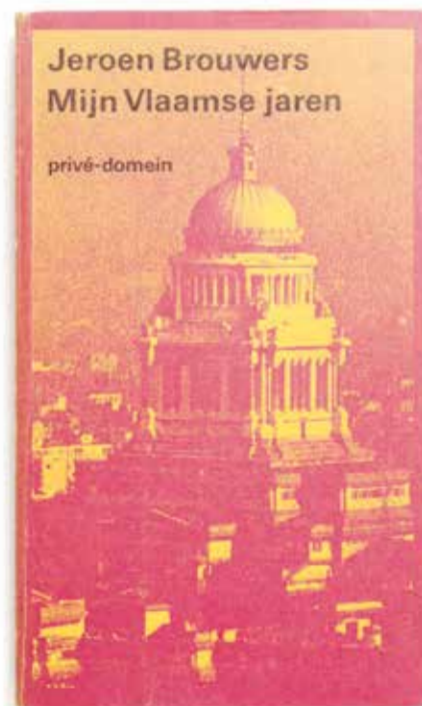
50

De rode telefoon.

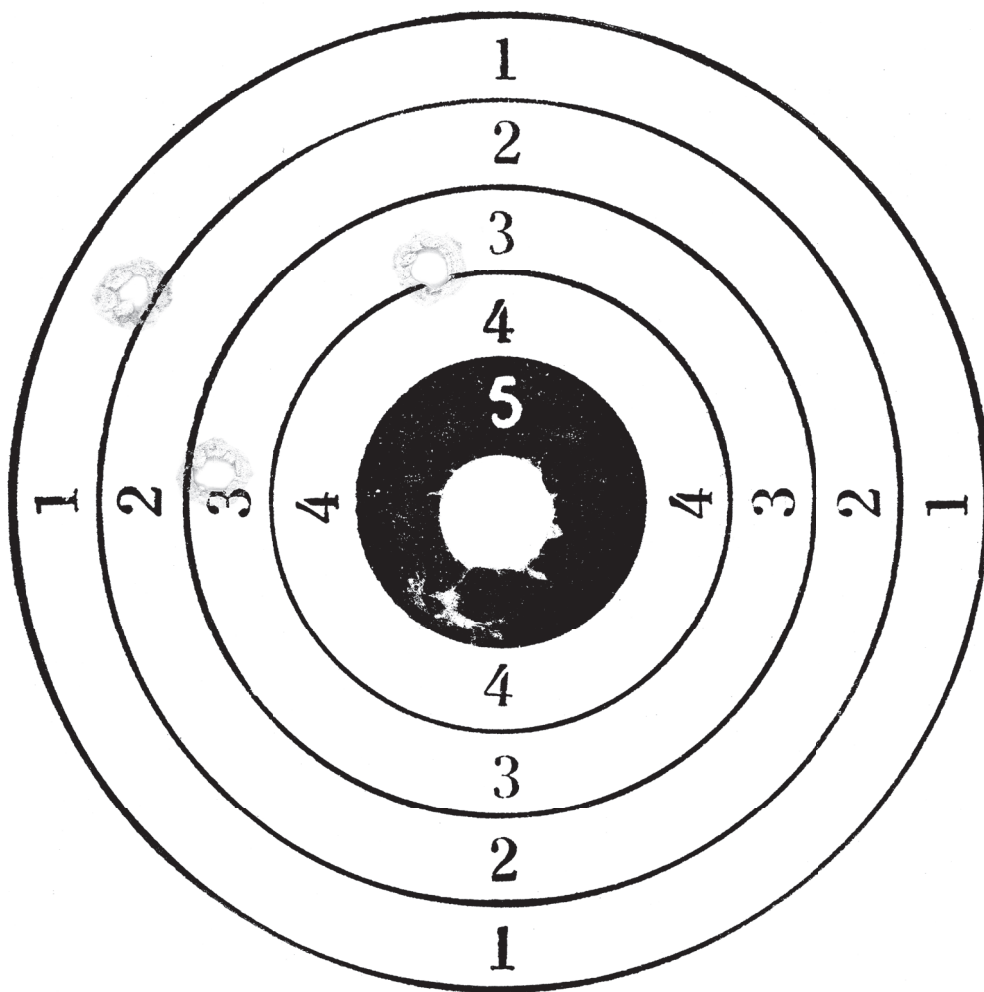
Uit mijn imaginaire memoires, geheime dagboeken, polemische bloenotes, anekdotische convoluten en andere bronnen. Bij de zestigste verjaardag van Jozef Deleu. 1997 Leuven, Uitgeverij Van

22

23

Jeroen Brouwers

Catalogus

1

Demian
in- & verkoop van boeken en
literaire archieven

Hendrik Conscienceplein 16-18
B-2000 Antwerpen
tel. +32 (0)3 233 32 48

info@demian.be - www.
demian.be

WWW.DEMIAN.BE

dinsdag tot en met zaterdag
van 11.00 tot 18.00 uur

Bank 409-8583911-37
IBAN BE35 4098 5839 1137
BIC KREDBEBB

De hier beschreven boeken
en documenten zijn, rekening
houdend met hun ouderdom,
in goede staat, tenzij anders
vermeld. Bestellingen worden
in volgorde van ontvangst
afgehandeld.

PRIJSLIJST OP AANVRAAG

Fotografie: Alexandra Crouwers
Grafische vormgeving: Jelle
Jespers